

zariK

brezplačna revija za študente in dijake

Rdeča nit:
JUGONOSTALGIJA

Tête-à-tête:
Borut Petrič,
plavalški as

Osišče:
Resolucija o
totalitarizmih

Pometamo po Kranju:
Imena
ulic

Novo:
Sodelovanje s hrvaškim
portalom TNRB

NAPOVEDNIK KLUBA ŠTUDENTOV KRANJ

za meseca november in december

ŠPORT

1. - 30. november 2009

Tečaj jadralnega padalstva

člani KŠK 220 €, nečlani 270 €, prijave na Info točki KŠK, informacije: padalstvo@ksk.si

18. november 2009, sredo

Šport na velikem zaslonu: Nogomet

(dodatne kvalifikacije za SP2010)

20.45, Klubar, Slovenija : Rusija, vstop prost

20. november 2009, petek

Ročni nogomet: turnir

17.00, Prošport center, Stražišče, člani KŠK 1 €, nečlani 2 €, informacije: ročni.nogomet@ksk.si, 040 93 86 42 (Seba)

21. november 2009, sobota

Planinski izlet: Planina Prevala

08.00, izpred Sloge na Primskem, 3 € za člane KŠK, 6 € za ostale, prijave na INFO točki, dodatne informacije na planinstvo@ksk.si

Družabne igre: Turnir Naseljenci otoka Catan

16.00, Kavarna Zlato polje, člani KŠK 3 €, nečlani 5 €, dodatne informacije: catan@ksk.si. Bogate nagrade!

5. december 2009, sobota

Badminton turnir

10.00, RC Vogu (Sp. Besnica), za člane KŠK 4 €, za nečlane 8 €, dodatne informacije: badminton@ksk.si. Bogate nagrade!

Družabne igre: Poker turnir

15.00, Stari Mayr, predprijave: za člane KŠK 3 €, za nečlane 6 €; na dan turnirja: za člane KŠK 4 €, za nečlane 7 €, predprijave na Info točki, bogate nagrade!

KULTURA

15. november 2009, nedelja

Potopisni večer: Skandinavija

19.30, Klubar, Luka Brezavžček, vstop prost

19. november 2009, četrtek

Četrtnje: EX-YU EVERGREEN

21.00, Klubar, glasba: glasba bivše Juge, DJ.TOMY, koncert OPET

21. november 2009, sobota

Ustvarjalne delavnice: Šatuljice s servietno tehniko

18.00, Klubar, vstop prost, prispevek za starejše od 30 let je 2 €

22. november 2009, nedelja

Potopisni večer: Mali in Burkina Faso

19.30, Klubar, Zoran Furman, vstop prost

26. november 2009, četrtek

Četrtnje: DRUM & BASS

21.00, Klubar, glasba: drumNbase, DJ PIER, DJ KoTeK + SURPRISE! (RDYO DJs)

28. november 2009, sobota

Glasbeni tematski večer: YU - ROCK

21.00, Down Town - Rock Bar, KŠK v sodelovanju z NKLK, vstop prost, DJ Tomzi

29. november 2009, nedelja

Potopisni večer: 15.537 km ... Čile + Bolivija + Argentina

19.30, Klubar, Matej Košir, vstop prost

12. december 2009, sobota

Glasbeni tematski večer: Top 100 - Downovizija ;)

21.00, Down Town - Rock Bar, vstop prost, DJ Tomzi

SOCIALA IN ZDRAVSTVO

26. oktober - 31. december 2009

Preventivna akcija: Cepljenje proti klopnem meningoencefalitisu

Info točka KŠK, nečlani: ena doza cepiva 32,90 €, dva odmerka pa 65,8 €. Člani: ena doza cepiva 22,90 €, dva odmerka pa 45,8 €.

1. november - 31. december 2009

Zbiralna akcija odpadnih kartuš in tonerjev: Pomagajmo Rdečim noskom!

Že uporabljeno kartušo ali toner lahko prispevaš v zabojnik na Info točki KŠK. Zaradi tvojega prispevka 1 € od vsake še uporabne zbrane kartuše in tonerja lahko pogumno načrtujejo obiske in usposabljanja klovnov.

Preventivna akcija:

Tudi trezen se lahko zabavam

24.00, Klubar, mesec november je mesec boja proti odvisnosti, zato bo Klub študentov Kranj pripravil akcijo na Četrtnjih, kjer bomo preverjali treznost in poskrbeli za cenejši taksi prevoz. Čakajo vas tudi nagrade.

17. november 2009, torek

Pravna pomoč

18.00, prostori Kluba študentov Kranj (Glavni trg 20)

24. november 2009, torek

Pravna pomoč

18.00, prostori Kluba študentov Kranj (Glavni trg 20)

IZOBRAŽEVANJE

21. oktober 2009, sobota

Glasboskop: Kaj glasbeniki sporočajo

20.30, Down town, brezplačno, predavajo The Tide in Murat in Jose

26. november 2009, četrtek

Koncert Prodigy na Dunaju

12.00, odhod izpred vrtnega centra Sloga na Primskem, člani KŠK 60 €, ostali 75 €, cena vključuje prevoz in karto za koncert; informacije: koncerti@ksk.si, 031 487 809 (Miha)

Tehnološki večeri:

SCRUM - agilna metodologija za razvoj programske opreme

19.30, OpenLab, Koroška cesta 19, Kranj, Gaber Terseglav, vstop prost

5. december 2009, sobota

Fotografski tečaj: Osnovni tečaj fotografije

10.00, OpenLab (rumeni trojček pri gimnaziji Kranj), člani KŠK 30 €, ostali 45 €, 10-urni osnovni tečaj fotografije pod vodstvom Sama Bešlagića; informacije: foto.sekcija@ksk.si 031 352 496 (Oto)

10. december 2009, četrtek

Osnove borzništva: Kam investirati v prihajajočem letu?

16.00, GBD BPD (sejna soba v 4. nadstropju), Koroška cesta 5, Kranj, brezplačno, obvezna predhodna prijava na info@gbd.si, število mest je omejeno!

Zapik

brezplačna revija za študente in dijake

Naslovnica:

Oto Žan

Odgovorni urednik:

Jan Grilc

Distribucija:

Sandra Kert

Oblikovanje:

Jure Vuković

Avtorji prispevkov:

Urša Božželj

Nace Fock

Mojca Jagodic

Jan Grilc

Pina Sadar

Maša Nahtigal

Barbara Županc

Žan Sadar

Maja Kalan

Dejan Rabič

Andraž Šiler

Fokinjak

Pižama

Fotografija:

Oto Žan

Ilustracije:

Petar Stojanović

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Lektoriranje:

Nace Fock

Prevodi:

Sara Pažin Martinović

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Tisk Žnidarič, d.o.o.

Trženje:

trzenje@zapik.si

Naklada:

5000 izvodov

Jugonostalgija po študentsko

Tokrat Zapik piše o različnih vidikih neke preminule države. Ker pridevniki preminuli, mrtev, nekdanji in njim tematsko podobni niso ravno veseli ter radoživi, sploh pa ne polni življenja, smo se odločili, da jim damo nekakšno protiutež in uvedemo nekaj novega. V skladu s temo smo pogledali južno od naših meja in se za sodelovanje dogovorili s hrvaškim študentskim spletnim portalom TNRB.net, kjer so naš predlog sprejeli odprtih rok in z velikim razumevanjem za jezikovne razlike, ki se niso izkazale za večjo oviro. Na portalu, ki ga ustvarjajo študentje z Reke, boste v dneh, ko bo izšel jugonostalgicni Zapik, lahko prebrali tudi članek o naši reviji, dolgoročno pa boste tam lahko prebrali tudi članke naših novinarjev – seveda prevedene v hrvaščino. S tem si naši bralci na obeh straneh meje lahko širijo pogled in se izognejo lahkotnemu poenostavljanju in pavšaliziranju pogleda na sosednjo državo, ki izvira iz predsodkov, in ne iz kakršne koli zdravorazumske osnove.

Zapik ni »jugonostalgicen« v klasičnem pomenu te besede, ker ga ustvarjamo dijaki in študentje, ki se Jugoslavije ne spomnimo in je ne moremo kritično ocenjevati glede na to, kako smo jo sami doživljali, temveč lahko samo tipamo po spominih svojih staršev in po časopisnem papirju. Ravno zaradi tega je primeren tako za tiste, ki bodo 29. november še vedno doživljali kot Dan republike, kot za tiste, ki jim bo to le še en navaden, upajmo, da ne deževen dan.

Jan Grilc, odgovorni urednik

KAZALO

KLUBSKE STRANI

Izvoljen novi Dijaški odbor Kluba študentov Kranj ... 4
Novoletna ekskurzija ... 4
Planinski izlet - Prevala ... 5
Tehnološki večeri ... 5
Tudi trezen se lahko zabavam! ... 5

IZ ŠTUDENTSKEGA KORITA

Nostalgicno ... 6
Z BALKONA ... 7
»Kao bubreg u loju« ... 7

OSIŠČE ... 8
Kaj bomo naredili z zgodovino ... 8

TÊTE-À-TÊTE ... 10
Borut Petrič ... 10

Kaj je TNRB ... 21
Temnica ... 22

ŠVIC ... 24
Štafeta mladosti ... 24

ZRCALCE, ZRCALCE ... 25
Modni ikoni Jugoslavije ... 25

POMETAMO PO KRANJU ... 26
Poimenovanje ulic ... 26
KOMENTAR: Pozdrav z Janeza Puharja ... 27

DAN Z ... 28
... prodajalcem bureka ... 28
Koncertni napovednik ... 30

FILMSKA JUGONOSTALGIJA ... 31
Na juriš s partizanskimi filmi ... 31

NA METRE KNJIG ... 32
Vojna med vrsticami ... 32

STRIJAMOŽ ... 33
V epizodi Strijamoževa prerokba, 3. del ... 33

TOPSHIT ... 34
10 top partizanskih pesmi ... 34
Ali ste vedeli, da ... 34
Top 10 Jugonostalgicnih mest ... 34

Za Luno ... 35
Nagradna križanka ... 36

Strip ... 37
Kviz in sudoku ... 38

Fotogalerija ... 39

POGLEDE S HRVAŠKE STRANI ... 20
Ali smo jugonostalgiki ... 20

PO RODNI GRUDI ... 21
Partizanski marš v Kočevski rog ... 21

Priloga:
ZGIBANKA
ČETRTRANJE
december 09

■ Izvoljen novi Dijaški odbor Kluba študentov Kranj

V četrtek, 29. oktobra, so bili na zboru, ki je potekal v konferenčni dvorani Gimnazije Kranj, izvoljeni novi člani Dijaškega odbora Kluba študentov Kranj. V odbor, ki obsega 4 člane in predsednika, so bili izvoljeni Laura Berčič kot predsednica ter Nejc Grilc,

Žan Sadar, Miran Aljagič in Jaka Žukovec kot novi člani. Na zboru, ki mu je predsedoval Miha Petran, so bili predstavljeni lanski projekti Dijaškega odbora, nato pa je potekala predstavitev kandidatov za nove člane ter predsednika in pa volitve, ki se jih je udeležilo okroglo 20 dijakov ter članov Kluba študentov Kranj.

Lani je odbor deloval pod predsedniškim vodstvom Miha Petran, člani pa so bili Petra Jošt, Nejc Juvan, Laura Berčič in Luka Cencelj. Uspešno so izpeljali več projektov, najodmevnejši in najboljše pa je bil projekt 3+1 žur. To je bil koncert, na sporedu 18. aprila letos pred McDonaldsom, nastopale pa so manj uveljavljene kranjske skupine: Taking Over Mars, Diverso in The Morrons, vrhunec večera pa je bil nastop Zabljene Generacije. Dijaški odbor deluje na področju kulture, športa, sociale ter izobraževanja, in sicer kot pomoč Upravnemu odboru Kluba študentov Kranj ali pa z organizacijo lastnih projektov.

KŠK
Oto Žan

■ Novoletna ekskurzija

Letos gre KŠK silvestrovat v Budimpešto, in sicer od srede, 30. 12. 2009, do sobote 2. 1. 2010. Prvi dan se bomo zapeljali do madžarske prestolnice, si ogledali **Gerhardov hrib** ter prelepi razgled na mesto. Sledil bo panoramski **ogled Pešte** in nekatere večjih znamenitosti, popoldne pa bo prosto za nakupovanje. V četrtek bo možnost fakultativnega izleta, popoldanski čas pa bomo izkoristili za pripravo na najdaljšo noč v letu. Na **fakultativni izlet** se bomo podali ob 9h in se zapeljali v bližino slovaške meje. Ogledali si bomo Sentendrej, ki slovi po umetnikih in boemih, ter nekdanjo prestolnico Visegrad. Za konec pa se bomo ustavili v enem najstarejših mest na Madžarske Esztergomu, kjer stoji največja cerkev v državi.

poznem zajtrku ogled zahodnega dela Budimpešte, kjer ne smemo zgrešiti **Ribiške trdnjave**, ki s svojimi sedmimi stolpiči predstavlja sedem madžarskih plemen, **Matjaževe cerkve** in **Grajske palače**. Sledila bo nočitev. V soboto se bomo odpeljali proti domu in si sproti ogledali polotok Tihany, kjer bo verjetno zadnja **možnost nakupa spominkov**. Prihod v Kranj je predviden v poznih večernih urah.

Člani KŠK-ja bodo za ekskurzijo odšteli **149**, ostali pa **179 evrov**. Ekskurzija bo izvedena ob udeležbi vsaj 45 oseb. Prijavite se lahko na **Infotočki KŠK-ja**, na elektronski naslov **silvestrovanje@ksk.si** ali na telefonski številki 031 487 809. Prijave so možne do 18. 12. 2009 oziroma do zapolnitve mest.

Silvestrovanje bo potekalo na prostem, vendar se bo možno z doplačilom zabavati v diskoteki. 1. 1. 2010 bo po

KŠK

BOWLING

Sreda od 18. do 20. ure v Planetu Tuš.

Bowling s KŠK-jem bo v tej sezoni potekal ob sredah od 18. do 20. ure v Planetu Tuš. Zaradi velikega zanimanja so potrebne predprijave po elektronski pošti na **bowling@ksk.si**, prijavite pa se lahko do torka do 12. ure. Za člane KŠK je rekreacija brezplačna, nečlani pa morajo odšteti 2 evra.

bisaua bowloc sa wjaqg qusius in zngqurs

■ Planinski izlet – Prevala

Na čudovito planino Prevalo se s Klubom študentov Kranj lahko odpravite v soboto, 21. 11., ob 8. uri izpred Sloge na Primskem. Na Prevalo vas bo vodila slikovita pot, ki ponuja čudovit razgled na Ljubelj in je na trenutke strma, ampak primerno zavarovana. Prvi del poti vodi čez melišče, največja atrakcija na poti pa je po baronu Bornu poimenovan tunel, ki je bil nekdaj skrivni prehod do njegovih lovišč na pobočjih Begunščice. Na poti vas bo spremljal gorski vodnik Sebastjan Potočnik, opremljeni pa morate biti primerno vremenskim razmeram in gorski poti (pohodni čevlji, dovolj topla obleka, malica in pijača ...). Skupni čas lahke hoje naj bi bil okoli tri ure. Prijavite se lahko na Info točki KŠK do vključno petka, 20. 11., prijavnina pa znaša za člane KŠK 3 evre in za nečlane 6 evrov.

KŠK
Oto Žan

■ Tehnološki večeri

Tehnološki večeri v Openlabu se po uvodnem celodnevem dogodku ob uradnem izidu Windows 7 vračajo v stare tirnice. V novembru bosta tako na sporedu predavanji o **Ruby on rails**, učinkovitem orodju za razvoj spletnih aplikacij, in **Scrumu**, agilni metodologiji za razvoj programske opreme.

Prvo predavanje bo na sporedu **19. novembra ob 19.30** v prostorih **Openlaba** (Koroška cesta 19, rumeni trojček), osredotočeno pa bo na platformo za razvoj spletnih aplikacij, Ruby on Rails. Platforma je zaslovela predvsem zaradi svoje enostavnosti in agilnosti, omogoča hiter razvoj spletnih aplikacij, enostavno dodajanje novih funkcionalnosti ter hitro odpravljanje in odkrivanje napak. Predaval bo **Uroš Jurglič**, ki je sicer zaslužen za izvedbo spletnih projektov, kot so npr.: novičarski portal Žurnal24, spletna banka Banka IN ter enotni plačilni sistem MegaPOS.

Že čez teden dni, **26. novembra**, bo ob isti uri pod drobnogledom Scrum, ena sodobnih agilnih metodologij za razvoj programske opreme. V predavanju, ki ga bo vodil **Gaber Terseglav**, tehnični direktor podjetja Optilab, ki razvija visokotehnološke

rešitve za obvladovanje goljufij v zavarovalništvu, bo predstavljena vsebina osnovne metodologije Scrum s teoretičnega vidika, opisane pa bodo tudi praktične izkušnje pri uporabi metodologije v podjetju Optilab.

KŠK
Oto Žan

■ Tudi trezen se lahko zabavam!

Resor Sociala in zdravstvo v novembru opozarja na odvisnost od alkohola – v ta namen na **vseh novembrskih Četrtnkanjih pripravlja preventivno akcijo »Tudi trezen se lahko zabavam«**, kjer preverja alkoholiziranost udeležencev in osvešča o škodljivosti alkohola.

V Sloveniji za najbolj razširjeno legalno drogo velja alkohol. Po različnih podatkih je v naši državi od njega odvisnih od 75.000 do 150.000 ljudi. Ker so zanj še posebej pogosto dovzetni študentje, aktivisti socialnega resorja v okviru akcije od polnoči dalje na Četrtnkanjih, četrtnkovih tematskih zabavah v lokalu KluBar, preverjajo alkoholiziranost udeležencev, pri čemer trezne nagradijo, malo manj treznim pa nudijo nekoliko ugodnejši taksi prevoz.

Sicer zaradi posledic prekomernega uživanja alkohola slovenske bolnišnice letno sprejmejo okrog 4.000 ljudi, letno pa jih življenje na ta račun izgubi 300 do 400, če prištejemo še žrtve prometnih nesreč, povzročenih pod vplivom alkohola, in žrtve samomorov, h katerim pripomore žlahtna kapljica, pa se ta številka še drastično poveča.

KŠK

Nostalgčno ...

»Nostalgčen neki večer, Franc in Liza ...« prepeva Zoran Predin v eni izmed svojih uspešnic. Tudi sam danes preživljam neke vrste nostalgčen večer in zopet lovim zadnje minute za oddajo svoje kolumne. SSKJ pravi, da je nostalgija »močna, otožna želja po tem, kar je osebek v preteklosti čutil, imel«. Kar široka definicija, pod katero lahko »zapakiramo« skoraj vse. Tudi nostalgijo pa alternativni različici tega večera v obliki piva v družbi prijateljev oziroma ležernega poležavanja na domačem kavču v družbi dobre knjige. Ker vem, da s temi nostalgičnimi mislimi ne bom prišel daleč, je najbolje, da se kar spravim k delu.

Ta mesec, za razliko od prejšnjega, ne vem več, zakaj nisem prisostvoval sestanku uredniškega odbora. Jugonostalgija, so se odločili, bo tema, s katero se bomo ukvarjali ta mesec, kočevska Baza 20 pa lokacija naslednje odprave Zapikovega ekspedicijskega korpusa. Jugonostalgija torej. Nanašajo se na

SSKJ naj bi pri tem torej šlo za neko izrazito močno željo po nekih dogodkih oziroma stanju, ki ga je nek osebek imel v času, ko je bila Slovenija zgolj najsevernejša republika Socialistične federativne republike Jugoslavije. Ker so moji spomini na to obdobje skoraj izključno vezani na zadnje dni te umetne tvorbe in se kristalizirajo kot spomin na zavijanje siren za nevarnost zračnega napada, me kakšna posebna jugonostalgija ne muči. Če sklepam po pripovedovanjih starih staršev, pa si resnično ne znam predstavljati, kako bi lahko nekdo imel močno željo pa tem, da toči v svoj avto gorivo na bone, da se po banane vozi (seveda če ima dovolj prej omenjenih bonov) v Celovec, da se v vojski nanj derejo v tujem jeziku ter da njegov denar zapravlja v Beogradu tako kot našega sedaj v Bruslju. Verjamem pa, da bi se marsikateri član trenutne slovenske vlade veliko raje kot s predlogom arbitražnega sporazuma o meji s Hrvaško ukvarjal s tem, kje bo naslednji vrh »neuvrščenih« in kje v Beogradu bo, ob svojem naslednjem obisku, svoj beduinski šotor postavil večni libijski voditelj Gadafi. Ker pa se situacija ob zavijanju že prej omenjenih siren leta 1991 ni odvila po njihovih željah, mora danes naš maneken Borut hoditi na zmenke s sivolaso kolegico iz Zagreba in se »dilati« za naše morje. Potem pa javnosti vehementno razlagati, kako dobro se je dogovoril. Identično na drugi strani Kolpe počne tudi njegova sivolasa kolegica. Tudi ona se je domenila izjemno dobro. Očitno nista prisostvovala istemu sestanku, kajti nisem še slišal za rešitev

kakega mejnega spora z »win – win« situacijo. Ko imaš v lasti neko ozemlje, pač potegneš črto, in eden nekaj pridobi, drugi pa izgubi. Nemogoče je, da pri tem oba nekaj pridobita. Razen če je posrednik pri pogajanjih sam Chuck Norris.

Moram pa priznati, da je kljub vsem v meni tudi nekaj jugonostalgika. Predvsem športnega. Predstavljate si trenutno jugoslovansko nogometno reprezentanco. Ivanovič, Vidič, Džeko, Ibišević, Misimović, Čorluka, Kranjčar, Modrič, Handanović, Novaković, Birska ... so fantje, ki jim prav gotovo ne bi bilo potrebno igrati v dodatnih kvalifikacijah. Nasprotno, v Južni Afriki bi veljali za favorite. Ker temu ni tako, naši fantje letos igrajo v dodatnih kvalifikacijah. Tudi teh se spominjam nostalgčno. Občutkov, ki so sledili legandarnima tekmama v Kijevu leta 1999 in v Bukarešti dve leti kasneje, se ne da opisati z besedami. Upam, da se ponovijo v sredo v Mariboru. In da jih bomo lahko potem nostalgčno delili še s svojimi vnuki ...

✍️ **Andraž Šiler**, predsednik Kluba študentov Kranj

»Kao bubreg u loju«

Z gospodom predsednikom sva bila opozorjena, naj z ozirom na rdečo (sic!) nit brzda jezika, pardon, peresi. Ali še bolje: pisalna stroja, ko smo ravno jugonostalgčni. Poleg mojega dobrega prijatelja (sic!) lektorja bi si lahko omislili še cenzorja, če že ne Kopitarja, pa vsaj kakšnega dediča agitpropovske tradicije, čigar poglavitna naloga bi bila najverjetneje rdečenje (takšno in drugačno) dveh kolumen, ki vam sijeta v obraz med branjem teh vrstic. Ker temu še ni tako (razpis si lahko, dragi analitiki in ostala drhal, obetate 30. februarja, ko goduje sv. Nikolli), se bom zanašal na objektivnost in avtocenzuro ter grožnjo, da se bo v nasprotnem primeru na tej strani pojavila reportaža s »Kmetije«.

Nenavadno, a v Sloveniji so s patetiko, z nostalgijo in s čisto malo patološkega prežeti spomini precej pogost fenomen. K temu v določeni meri zagotovo pripomore široka paleta interpretacij, kaj so pravzaprav »dobri stari časi« (»vremena u kojih su svi živjeli kao bubreg u loju«, kot ugotavlja moja hrvaška kolegica), saj tisti najglasnejši pogosto pozabljajo, kako so taista »dobra stara vremena« doživljali le ulico stran od njih. Potem je pa tu še zimzeleno slovensko nezadovoljstvo, žal pogojeno predvsem z omejenostjo malega človeka, svete preproščine, ki se zadovolji z gospodinjiskim računom: to je dobro, to je slabo, pa naj gre za češpljev kompot na tešče ali za kompleksno zgodovinsko vprašanje. Smešno, kako zelo črno-belo se velika večina loti t. i. jugonostalgije in vsega, kar je povezano z življenjem v prejšnji državi. Na vsak način bodo sogovorniki hoteli od vas neko okvirno opredelitev, ne da bi se zavedali enega ključnih »čarov«, ki jih je Titova Jugoslavija premogla: manevrski prostor znotraj tako zelo prikladne neuvrščenosti in znotraj lepega števila nedorečenih področij, ki se ga premnogi še danes otožno spominjajo kot »balkanskih posla« - čeravno omenjenega vedno ne priznajo.

Dejstvo, da se nekdo izjasni za jugofila ali jugofoba, je v primerjavi z vzrokom takšne opredelitve minornega pomena. Še toliko bolj v primeru da gre za izredno pogosto jugonostalgčno manijo tistih, ki v »Jugi« nikdar niso živeli oziroma so si z njo bolj ali manj podali kljuko. Ali gre za napihovanje ideala – ker sem pa tja človek, »ki se še išče«, kakšnega potrebuje? Spet govorimo o eni plati medalje, ki jo vidijo samooklicani jugonostalgiki, ki se jim toži po le navidezno brezskrbnem življenju, o katerem so slišali pripovedovati. In mogoče še po starem dobrem sindikalizmu ter kolektivni zavesti o domnevni idejni veličini svoje države; roko na srce, tega Slovenci ne premoremo prav veliko. Kaj lahko je verjeti, da mladi laže začutijo nekaj podobnega v konceptu skorajda mitične podobe države, ki je segala daleč na jug in je znotraj sebe solidno skrbela za na lasten narod usmerjeno politično propagando, kot v večni vlogi zatiranega, poabljenega ter ne preveč bistrega, ki pa se je sicer mojstrsko znal udinjati (ali teči za vozom).

In vendar je naravnost abotno obsojati tiste, ki jim vsakovrstno razpredanje o dobrih starih časih, o takšni in drugačni »Jugi«, o Partiji ter o prigradah in dogodivščinah v JNA leta štiriinšestdeset ne pride do živga. Z največjim veseljem stresam cinizme na ljudi, ki mi kot primer in v utemeljitev te ali one neumnosti citirajo uredbe »dobre stare države« ter mi kot realno vzporednico kakšni dandanašnji problematiki ponudijo štorijo iz svoje mladosti. V pozitivnem ali negativnem smislu, da

smo si na jasnem, saj je približno enako nesmiselno biti slepo nostalgčen kot do obisti sovražen.

Toliko lahko o rečeh, ki jih nisem ne doživel ne proučeval ne videl ne slišal in me zanje, ko smo že ravno jugonostalgčni (četudi nismo tega nikdar zares videli, doživeli etc.), baš boli! Mi pa toliko več pomeni moja mala nostalgija, ki jo sem in tja rade volje potegnem na plano. In recite mi potem, da je kaj manj na mestu kot vaša, ko bo prihodnjič govora o Titu, dobrih starih časih in južnih Slovanih pod eno streho.

Kaj je pa bilo, konec koncev, narobe s cesarjem na Dunaju ali z Ilirskimi provincami?

Kaj bomo naredili z zgodovino

Letos se obeležuje dvajseta obletnica padca berlinskega zidu, nekakšnega simbola konca komunističnih režimov v vzhodni in srednji Evropi, in šestdeseta obletnica ustanovitve zveze NATO. Seveda je morala Evropa na različne načine pokazati, da sta se ji ta dva dogodka ohranila v spominu in da imata izjemen pomen za demokracijo – ta je vendar eno izmed glavnih gesel Evropske unije! Na tako lepo, okroglo obletnico je vendar treba nekaj storiti, ali bolje, reči.

V Evropskem parlamentu so drugega aprila letos ob podpori vseh poslanskih skupin, razen Evropske združene leve, sprejeli dokument z naslovom **Resolucija Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu (European Parliament resolution on European conscience and totalitarianism)**.

To je precej kratko besedilo, vsem dostopno na portalu Evropske unije, ki ima predvsem simbolni pomen in je pravzaprav gola besedičenje brez zavezujočih učinkov ali rešitev. V njem je zapisano marsikaj, med drugim pa določa **23. avgust kot vseevropski dan spomina na žrtve totalitarnih režimov**. Pri tem pa naletimo na kamen spotike – to je namreč datum podpisa pakta o vzajemnem nenapadanju (imenovan tudi Molotov-Ribbentrop) med nacistično Nemčijo in stalinistično Sovjetsko zvezo. Predvsem v Rusiji je to dvignilo veliko prahu, tudi pri nas pa je znova sprožilo večne debate med »izdajalskimi tabelimi« in »komunajzerskimi rdečkarji«. Pri tem so žal oboji (ne)namerno pozabili na dejstvo, da resolucija s svojim besedilom načelno obsoja vse totalitarne, fašistične, avtoritarne in kar še je takih režimov, ki jih je bilo v Evropi v zadnjem stoletju drugega tisočletja toliko kot gob po dežju – le nekako se je resoluciji poimensko izognil italijanski fašizem in njihov Duce. Kljub temu pa so razprave v naši javnosti znova šle predvsem v smer izpostavljanja, tako obsojanja kot branjenja, enega samega, socialističnega režima bivše Jugoslavije.

Pravzaprav je resolucija v naših medijih pozornost začela vzbujači šele z SDS-ovim predlogom, da bi državni zbor sprejel resolucijo o podpori omenjeni resoluciji, ki je kasneje postal predlog o seznanitvi. Predlog je bil dan že junija, a je bil v obravnavi šele konec poletja. Znova je bilo slišati, da se slovenska levica izogiba obsodbi bivšega sistema in da želi prikriti ali vsaj zmanjšati težo njihovih dejanj. Ob tem bi veljalo reči, da smo pravzaprav že z vstopom v Evropsko unijo in zvezo NATO dokazali, da smo se od nedemokratske preteklosti v praksi odmaknili, medtem ko je objektivno vrednotenje polpretekle zgodovine, ki še vedno nosi močan čustven naboj, precej težko delo, ki ne bo opravljeno z nekaj stavki v neki resoluciji, temveč šele s poglobljenim proučevanjem zgodovine in obelodanjenjem čimbolj verodostojnih podatkov, česar pa razno razne politično obremenjene »komisije« in »inštituti« danes še niso sposobni opraviti. O zgodovinski resnici nikakor ne morejo odločati politiki, kajti to lahko pripelje do novih napetosti ali celo politik izključevanja in sovraštva, kar med drugim piše tudi v resoluciji.

Če se ozremo širom Evrope, opazimo, da tudi drugod resolucija ni šla mimo povsem neopažena. Čeprav se načeloma vsi strinjajo, da je obsodba totalitarnih režimov potrebna, pa se

težave začnejo z večjim poudarjanjem nacizma in komunizma. Mnogi opozarjajo, da so bili nekateri režimi, predvsem italijanski in španski fašizem (ta se je po dolgotrajni Francovi diktaturi končal šele s smrtjo voditelja leta 1975), skoraj prezrti in premalo izpostavljeni. Tudi pod njihovimi škornji so ljudje trpeli, prav tako so bili nekateri »za vedno utišani«. Sploh Slovenci na Primorskem in kasneje tudi v osrednji Sloveniji imajo marsikaj povedati o prelepem življenju, ko sta se pod fašističnim okupatorjem iz sosednje Italije cedila med in mleko. Kar nas pripelje do problema, ki je bil pri nas že večkrat izpostavljen, in sicer do selektivnega spomina in svojstvenega pogleda naših zahodnih sosedov na svojo veličastno zgodovino, a morda v širšem evropskem prostoru ni bil nikoli dovolj poudarjen. Že samo dejstvo, da fašisti niso nikoli doživeli ničesar podobnega nürnberškemu procesom, nas lahko začudi, če ne celo ogorči. Na takšno pometanje fašizma pod preprogo so ob molku srednjeevropskih strank opozorili Maria Eleni Koppa in Athanasios Pafilis (poslanca iz Grčije, kjer so bili žrtve povojnih pobojev

V Evropskem parlamentu so drugega aprila letos ob podpori vseh poslanskih skupin, razen Evropske združene leve, sprejeli dokument z naslovom Resolucija Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu (European Parliament resolution on European conscience and totalitarianism).

predvsem komunisti) ter Pedro Guerreiro iz Portugalske, kjer so prav tako preživeli bolj ali manj fašistični režim.

Zato se lahko vprašamo, ali je ta resolucija res še en poskus simbolne obsodbe vseh nedemokratskih in zatiralskih režimov v Evropi ali pa morda bolj teži k še večjemu demoniziranju komunizma in lažanju vesti Zahodne Evrope, ki je vzhodnoevropske države po 2. svetovni vojni od poljske do ruske meje prepustila vplivu Sovjetske zveze. Težko se je namreč znebiti občutka, da je v tej resoluciji marsikaj izpuščenega in da se po omembi nacizma kot povzročitelja holokavsta in vzpona totalitarnih režimov v Vzhodni Evropi osredotoča predvsem na komunistične režime, medtem ko je o drugih režimih napisano samo tale del ene izmed alinej v besedilu: »... ker je pred tem pristop Grčije, Španije in Portugalske, ki so trpele pod dolgotrajnimi fašističnimi režimi ...«.

Zato lahko malce podvomimo tudi v dele resolucije, ki omenjajo ohranjanje spomina na tragično evropsko preteklost, neprim-

ernost političnega pisanja zgodovine, potrebo po objektivnem in neobremenjenem raziskovanju preteklosti in skupen pogled Evrope na zgodovino. Kako bi lahko v Evropi kadar koli v bližnji prihodnosti nastal konsenz o pogledu na zgodovino, če ni videti objektivnosti že v takšni simbolni izjavi, kot je ta resolucija. Ne bi si želeli in ne bi si smeli niti predstavljati zgodovine, v kateri je toliko izpuščenega. Predstavljajte si učbenik za zgodovino, v katerem najdemo 80 strani napisanega o terorju stalinizma in komunizma, še prej malo o nacizmu in nato eno podpoglavje, v katerem na hitro še omenimo tudi ostale –izme. Noben resen in zdrav človek v takem primeru ne bi mogel govoriti o objektivnosti, če pa si drznemo iti še malenkost dlje, bi nekateri rekli, da bi bil to primer negativna učbenika iz ne tako oddaljene zgodovine.

Ko smo že pri resolucijah, ki se spominjajo in obsojajo totalitarne sisteme, velja omeniti še resolucijo Organizacije za varnost in razvoj (OVSE) z naslovom Reunifikacija razdeljene Evrope (Reunification of divided Europe), ki je bila sprejeta v začetku letošnjega poletja. Tudi v zvezi s to resolucijo se je Rusija burno odzvala – vidi jo kot še en napad nase in kot poskus izenačevanja komunizma z nacizmom, kar strogo zavračajo, saj menijo, da je prav Sovjetska zveza utrpela največje število žrtev pri branjenju Evrope pred nacističnimi težnjami po prevladi. Zanimivo pri tej resoluciji je, da jo je skupaj z Litvo predlagala

prav Slovenija oz. predstavnik italijanske manjšine v našem parlamentu, Roberto Batelli. Prav tako v tej resoluciji ni govora o fašizmu. Problematična je s še enega vidika, namreč ker poskuša primerjati dejanja posameznika (torej Stalina) s celotno ideologijo nacizma, ki je bila že v osnovi nehumana.

Če povzamemo: lahko smo si enotni, da je potrebno resnično obsoditi vse totalitarne režime, ker so povzročili nemalo žrtev in trpljenja, a pri tem ne smemo biti selektivni, kot sta na nek način omenjeni resoluciji. Če si želimo resnične sprave in kolikor toliko objektivno razlago zgodovine, je potrebno spoznanje, da si ne moremo najti le enega ali dveh grešnih kozlov, temveč da smo dolžni, če ne že zaradi spoštovanja do resnice, pa zaradi spomina in spoštovanja do žrtev, obsoditi vse, ki so dejansko prispevali k širjenju trpljenja in gorja – ne glede na naše politične preference.

✍ Dejan Rabič

📷 Miran Alijagič

“Za vrhunski rezultat se mora »poklopiti« vsaj 99 stvari od 100.”

»Slovenci smo neverjeten športni fenomen«

Tokrat smo se pogovarjali z nekdanjim izvrstnim plavalcem Borutom Petričem. Bivši evropski prvak, svetovni prvak in dobitelj mnogih drugih kolajn z velikih tekmovanj nam je predstavil čase, v katerih se je aktivno udeleževal v plavanju, in se dotaknil tudi sedanjosti, ko v tem športu ostaja kot trener.

Kdaj ste začeli plavati in kdo vas je navdušil za ta šport?

Prvič sem začel trenirati plavanje pri osmih letih, zaradi očeta plavalca in vaterpolista. Kmalu sem nehal in nadaljeval z vaterpolom, a sem se pri enajstih ponovno vrnil v plavanje in plaval še dvanajst let, do svojega triindvajsetega leta.

Na velikem tekmovanju, kot so olimpijske igre, ste nastopili že pri rosnih štirinajstih letih. Kako ste takrat kot mladenič prenašali pritiske in slavo?

Vse skupaj ni šlo tako zelo hitro, saj počasi prehajaš na vedno višjo stopnjo. Pritiske sem sicer vedno dobro prenašal, čeprav sem imel na začetku veliko tremo, ki se je s časom in z izkušnjami vedno bolj manjšala. Slava je bila včasih nekaj popolnoma drugega, ni bila tako obremenjujoča, kot je zdaj. Danes se pojavljaš v rumenem tisku in javnost je nasploh drugačna. Bilo je prijetno in veliko lažje, kot je sedaj.

Katere zmage oz. poraza iz svoje plavalne kariere se najbolje spominjate?

V bistvu se tekem ne spominjaš po zmagah in porazih, temveč po nastopih. Nastop, ki mi je najbolj ostal v spominu, je tekma s svetovnega prvenstva leta 1978 v Berlinu, ko sem bil drugi in tega nisem vzel kot poraz, temveč kot odličen nastop. Poraza pa ni bilo nobenega travmatičnega, razen morda tistih zadnjih nastopov na olimpijskih igrah v Los Angelesu, kjer sem slabo plaval skozi vsa tekmovanja.

Med mnogimi medaljami s svetovnih in z evropskih prvenstev vam manjka le olimpijska kolajna. Ali ostaja grenak priokus?

Z olimpijskih iger imam največ peto mesto, tako da to zagotovo ostaja neizpolnjena želja. Takrat tega sicer nisem tako jemal, a zdaj vidim, kako je. Glede na to da sem zdaj trener, pa upam, da jo bo mogoče v daljni prihodnosti kateremu izmed mojih plavalcev uspelo osvojiti.

Mnogi se spominjajo predvsem legendarnega boja z Vladimirjem Saljnikovom na evropskem prvenstvu v Splitu leta 1981. Kakšni so vaši spomini na tisto tekmo?

Moram priznati, da se te tekme sploh ne spominjam, ker je bilo vpletenih toliko čustev, da sta se mi glavni dve uri izbrisali iz spomina. Če ne bi kasneje še enkrat gledal po televiziji posnetkov, ne bi vedel popolnoma ničesar. Mi pa zagotovo ta medalja med vsemi osvojenimi največ pomeni.

Ali je rivalstvo z bratom Darjanom, tudi odličnim plavalcem, obstajalo?

V principu ne, ker sem bil sprva jaz bistveno boljši, kasneje se je sicer pojavilo, a je ostalo na zdravih osnovah in nama je obema koristilo. Bilo je v bistvu vzpodbuda za naju oba.

Kaj je najbolj pripomoglo k vašemu uspehu? Katere so bile vaše prednosti?

Mislím, da je bila moja prednost zbranost na vsako tekmo. Neko določeno aktiviranje in pripravljanje na tekme je ogromno pripomoglo k uspehom.

Danes torej delujete tudi kot trener. Ali imamo v Kranju mlade plavalce, ki bi lahko ponovno dosegali uspehe, kot ste jih vi?

Jaz mislim, da so. A za vrhunski rezultat se mora »poklopiti« vsaj 99 stvari od 100. Poleg talenta moraš biti sposoben, imeti dobro družbo, v šoli ne smeš imeti problemov, starši morajo biti razumevajoči, a po drugi strani ne preveč ambiciozni, ker te lahko drugače uničijo. Poleg tega moraš imeti dobre pogoje, trenerja, srečo, zdravje ... preveč je faktorjev in če večina od njih ni izpolnjena, ne moreš biti med najboljšimi. Talenti pa se sicer ves čas rojevajo, a nekateri na žalost tudi prenehajo plavati.

Kako so vas po drugih republikah bivše Jugoslavije sprejemali kot Slovenca? Ali so vas imeli za svojega?

Sprejeli so me za svojega in še vedno me po Srbiji, Bosni, Makedoniji prepoznajo tudi bolj kot pri nas. In to tudi ljudje, ki se v času mojih uspehov še rodili niso. Kot zanimivost lahko dodam tudi to, da se v srbskih učbenikih za zgodovino pojavljam med znanimi Slovenci.

Ponašate se tudi s petimi naslovi najboljšega slovenskega športnika leta. Kaj vam ti naslovi pomenijo oz. so vam pomenili?

Takrat je bila država bistveno večja, kot je danes. Imeli smo državna ter republiška prvenstva in znotraj Jugoslavije smo bili tako majhni, da so nam republiški naslovi pomenili veliko manj kot jugoslovanski. Skoraj kot če bi rekli državni prvak ali prvak Evropske unije. Leta 1981 leta sem bil na primer po anketah dveh največjih športnih časopisov bivše Jugoslavije, zagrebških Sportskih novosti in beograjskega Športa, proglašen za športnika leta in v tisti konkurenci je to res nekaj pomenilo. Seveda pa mi je še vseeno veliko pomenilo biti najboljši športnik v Sloveniji.

Kako gledate na slovensko plavanje?

Slovensko plavanje je super; upam, da bo tako tudi ostalo. Glede na maso bazenov in plavalcev, s katerimi razpolagamo, smo odlični. Računati moramo, da imamo Slovenci manj registriranih plavalcev, kot je v Italiji samo klubov. Mislim, da smo Slovenci neverjeten fenomen v tem, kako dobro tekmujejo v vseh športih z drugimi, večjimi državami.

Kakšna je razlika med plavanjem nekoč in danes? Novi materiali kopalk so sprožili velike spremembe, kako vi gledate na takšen razvoj?

Na srečo gredo ti novi materiali z začetkom leta 2010 iz prodaje in se bo plavanje vrnilo h koreninam. Ni problem, da bi bili materiali tako zelo dobri, kot se omenja med ljudmi. Mogoče je 25% napredka odvisnega od materiala, ostalih 75% napredka pa sloni na plavalcih samih in na načinih treninga. Največji problem vidim v tem, da me novinarji sploh sprašujejo o kopalkah, in ne o plavalcih in ravno zato mi je všeč, da se vračamo nazaj. To bo spet, kot da bi atleti začeli bosi teči, mi pa bomo spet plavalci v »pravih« kopalkah.

Kdo je za vas najboljši plavalec vseh časov?

Zagotovo je med večjimi trenutni junak Michael Phelps, ki je dosegel največ medalj tako na olimpijskih igrah kot tudi na drugih tekmovanjih. Čeprav bi sam njemu ob bok postavil Nemca Marka Spitzja, ki je leta 1972 dosegel 7 olimpijskih medalj in v glavih samih tekmovalcev sprožil velik premik. Njima pa bi dodal še Vladimirja Saljnika, ki je kraljeval v dolgih disciplinah deset let skupaj, kar je fantastičen dosežek, glede na to, koliko morajo dolgo progašiti trenirati.

Kakšen je bil vaš odnos z vašim večnim tekmečem Vladimirjem Saljnikom? Se še kdaj srečata in spregovorita?

Nisva bila ravno dobra prijatelja, kajti on je bil zelo zadržan tip človeka. Z vsemi sem se dobro zastopil, z njim pa sva se le pozdravljala. Sva se pa letos srečala na svetovnem prvenstvu v Rimu, spregovorila nekaj besedin se domenila za pijačo, a nato ni bilo nič iz tega.

Na slavnostih sprejemih in drugih podobnih gala prireditvah ste verjetno spoznali veliko znanih osebnosti. Se vam je kakšna še posebej vtisnila v spomin?

Zagotovo je bil to nekdanji predsednik skupne države Jugoslavije Josip Broz - Tito.

Kaj pa doping včasih? Je bil prisoten, je bilo toliko testiranj?

Doping je vedno bil in vedno bo. Vprašanje je le, koliko se trenirji in ostali odrasli zavedajo posledic, ker športniki se jih ne zmorejo. V svoji želji in mladosti bi za zmage naredili vse. Ko si enkrat star sedemnajst let in če ti neko reče, da boš, če boš neko stvar vzel, postal olimpijski prvak, a boš umrl čez deset let, se ti tistih deset let zdi tako dolga doba, da ti je popolnoma vseeno. S testiranjem se drži neko določeno ravnesje, je pa dopingov več vrst, nekatere se lahko odkrije, druge pa ne. In vselej je kriminal dva koraka pred policijo – enako je tudi tukaj. Skrbim me predvsem, da bi prišlo do genetskega dopinga, ki ga ne bomo mogli nikakor odkriti.

Kaj pa zaslužki včasih in danes. Verjetno se močno razlikujejo?

Z višino današnjih zaslužkov se tudi ne strinjam. Če se ukvarjaš s športom zaradi denarja, boš prej ali slej nehal biti vrhunski. Ker vrhunske rezultate prinese le želja po afirmaciji, po dokazovanju samemu sebi. Ko tega ni, ne more biti več nobenega velikega uspeha. Michael Jordan, denimo, je igral košarko izključno zaradi sebe in ne zaradi milijonov dolarjev, ker je te prejel že v prvih dveh letih igranja košarke. Moram reči, da je bilo v tistih časih za tiste razmere poskrbljeno bolje, kot je danes, plavalci smo imeli vse preskrbljeno. Zdaj bi imel zagotovo bistveno več denarja, a vprašanje, če bi bil bistveno bolj zadovoljen.

Verjetno imate iz svoje kariere tudi zanimive anekdote. Bi lahko kakšno slišali?

Anekdote je veliko in nekaj jih gotovo ni za v javnost in ravno te najbolj ostanejo v glavi. Morda je zanimivo to, da v avtu vedno poslušam turbofolk muziko (ne slovensko mešanico turbofolka ter polke) in tako nanjo privadam tudi otroke. Septembra lani sem tako treniral neko mlado petnajstletno Američanko, ki je pri meni trenirala plavanje za triatlone. Ko je po enem letu odhajala, me je prosila, če ji »zapečem« CD s turbofolk glasbo in ji prevedem določene pesmi kot npr. Aspirin Seke Aleksič.

Morda še kakšna jugonostalgijna?

Druga zanimiva je iz časov, ko sem bil kapetan jugoslovanske reprezentance in sem soplavalce pozval, naj zaradi nestrinjanja z zvezjo ne nosimo majic državnih reprezentanc. V osrednjem beograjskem časniku so nato zapisali, da sem slovenski nacionalist, in lahko povem, da to nikoli nisem bil in sem se vedno ter se še danes rad zabavam s prijatelji iz bivše Jugoslavije.

Žan Sadar
Oto Žan

E- jugonostalgija

Jugonostalgija živi tudi na spletu. V različnih oblikah: na spletnih straneh in ozemlju virtualne države, v spletnih leksikonih in enciklopedijah ter v video in avdio vsebinah, ki vse, kljub moderni tehnologiji, premorejo pridih nostalgije. Z drugimi besedami: pogosto so bile nazadnje posodobljene v poznih devetdesetih.

Cyber Yugoslavia (CY) <http://www.juga.com/>

Prva destinacija za posebno jugonostalgije je Cyber Yugoslavia, virtualna država, kjer lahko zaprosite za CY državljanstvo in CY potni list. Državljanstvo in potni list sta dosegljiva ne glede na trenutno narodnost ali državljanstvo: pri sprejemanju novih državljanov so ustanovitelji namreč zelo prilagodljivi, saj dovoljujejo vstop tudi osebam z dvema ali več državljanstvi (slov-

Prva destinacija za posebno jugonostalgije je Cyber Yugoslavia, virtualna država, kjer lahko zaprosite za CY državljanstvo in CY potni list.

enstvu se tako ni treba odreči!). Ko bo Cyber Yugoslavia dosegla pet milijonov državljanov, namerava zaprositi za članstvo pri Združenih narodih, nato pa še za 20 kvadratnih metrov zemlje kjer koli na svetu, kjer bo stal državni strežnik. Virtualna država, ki ji trenutno manjka še precej časa do članstva v ZN – v desetih letih je namreč pridobila šele slabih 17.000 prebivalcev – ima sicer tudi svoj grb, med uradnimi jeziki pa najdemo tudi slovenščino.

Titova domača stran, Titoville <http://www.titoville.com/>

»Yes, I joined the WWW community!« prvoosebno sporoča Tito iz svoje spletne rezidence, Titovilla. V njej je mogoče najti govore, pesmi, povezavo do Titoville radia, ki ne deluje, celotno filmografijo, ohranjenik zaslona, fotografske utrinke iz življenja in s potovanj, pomembna dejstva o njegovem življenju, popis njegovih potovanj, bibliografijo, zavirljivo listo njegovih ljubic in žena, kot »novost« pa nam ponuja še šale in slogane. Spletna stran, ki je sicer delo dveh slovenskih avtorjev, že dolgo ni bila posodobljena, a vseeno predstavlja debelo multimedijko enciklopedijo o Titu in njegovem življenju.

Leksikon jugoslovanske mitologije <http://www.leksikon-yu-mitologije.net/>

Leksikon jugoslovanske mitologije je pomemben dodatek k vsemu, kar je bilo napisanega o SFRJ. V njem boste izvedeli ali ponovno obudili spomine na to, kdo so Džuli, Mujo in Haso, Vučko, odkod sta se vzela »Vozi, Miško« in »Mirko, pazi metak!«, kako daleč nazaj s(m)o že poznali Cockto, Cedevito, 505 bonbone (s črto), žvečili Bazooko in Čungo Lungo, se sladkali z Lučko in Ježkom, obenem pa brali Alana Forda ... Za posledek: wikipedijo pojmov jugoslovanske popularne kulture lahko dopolnjujete tudi sami, kar pa je obenem minus, saj so nekateri pojmi slabo ali celo nepravilno razloženi.

Spletna skupnost ljubiteljev fička <http://www.fico.si/>

Nostalgija nas grabi, če na cesti zagledamo kakšnega rumenega fička, avtomobila, ki se uradno ponaša z imenom Zastava 600, 750 ali 850, in je bil priljubljen ter razširjen avto po vsej Jugoslaviji, uporabljali pa so ga tudi v policiji, pri reševalcih, v vojski, avtošolah in celo na dirkah! Fičkoti so danes še vedno prisotni v prometu nekdanjih jugoslovanskih republik, pogosteje kot na cestah pa jih pri nas zasledimo v virtualnem okolju. Na spletni strani najdete informacije o zgodovini Zastave 750, nacionalnega avta v letih 1950-80, in o tem, zakaj sploh fičo, kdo je fičkar in kako s fičkom na poroko.

Mojca Jagodic
Oto Žan

Ob pesmi Tajči in pokanju Čunga lunge

Pri težki odločitvi, kateri izdelki so najbolj zaznamovali življenje v naši nekdanji državi, so nam odgovor pomagali poiskati kar študenti. Tri, ki so Jugoslavijo od blizu opazovali v plenicih in z igračami v rokah, smo vprašali, kaj menijo o »jugonostalgiji«. Prosili smo jih tudi, naj nam razkrijejo tri proizvode, ki jim padejo na pamet ob gestu »Jugoslavija«. **Nataša Medvešček**, 23-letna študentka Fakultete za družbene vede, meni, da mladi njenih let Jugoslavije niso v resnici doživeli, pač pa jo vidijo skozi oči drugih. »Najbolj se spomnim tistega dne, ko je bila vojna in smo dali v našega yuga deko, če bi morali iti,« je povedala Nataša. Trije »jugo-produkti«, ki so se ji vtisnili v spomin, pa so skupina **Niet**, avtomobil **Yugo** in pevka **Tajči**. **Ana Porenta**, prav tako 23-letna študentka, meni, da je spomin na Jugoslavijo skozi »jugonostalgijo« nekaj lepega. Najbolj od vsega se spomni žvečilnih gumijev **Čunga Lunga**, jogurta **Yovi** in **mleka v vrečkah**, ki so ga doma hranili v plastičnem podstavku. Prva asociacija 22-letnega **Matije Hočevanja** pa je bila risanka **Baltazar**, star oglas za **radensko** in prav tako legendarni **Yugo**.

In kaj je novega pri dobrih starih produktih?

Niet: Leta 1983 ustanovljeni Nieti so danes (spet) še kako živi! Ne le, da so gostovali celo v Zapikovem intervjuju, pač pa nastopajo v skorajda isti zasedbi, z izjemo preminulega pevca Primoža Habiča.

Yugo: Najbolj znan po opisu »nije za dolgo« je leta 1980 pridrvel iz jugoslovanske tovarne Zastava v Kragujevcu. Njegova sestra stoenka (Zastava 101) je na svet privekala že desetletje prej, tradicijo njenega imena pa bi moral nadaljevati Yugo, saj so ga sprva poimenovali kar Zastava 102. Luka Zajc iz Škofje Loke je v okviru diplomske naloge pripravil maketo novega Yuga, ki jo namerava tudi predstaviti potencialnemu proizvajalcu. Zadnji yugo je avtomobilsko tovarno Zastava sicer zapustil prav novembra lani, skupno pa so jih izdelali 794.428.

Tajči: Tatjana Matejaš, danes poročena Cameron, je s pesmijo »Hajde da ludujemo« Jugoslavijo zastopala na popevki Evrovizije. Tajči je pod pritiskom slave pri 21-ih zapustila Hrvaško in odšla v Združene države Amerike. V iskanju duhovne prenovе, kot sama pravi, je tam spoznala Matthewa Camerona, s katerim ima tri otroke, z družino pa živijo v Cincinnatiju v Ohio. Namesto podobe najstniške blondinke v predzno kratkih krilih Tajči danes prepeva umirjene duhovne pesmi, nastopa po številnih cerkvah v ZDA in po svetu. Leta 2006 je nastopila tudi na koncertu pred 35 tisoč ljudmi v Bosni in Hercegovini, sicer pa se je v Hrvaških medijih še danes redko pojavljala.

Čunga Lunga: Rumeno zapakirani žvečilni gumiji, ki kot dodano vrednost niso premogli niti nalepke ali tatu-ja, pač pa le majhno sličico, so bili najverjetneje eden najcenejših izdelkov v vsaki trgovini z živili. Še ne tako dolgo nazaj je Čunga Lungo izdelovala Droga Kolinska, a jo je s pogodbo o prenosu pravic intelektualne lastnine septembra leta 2007 prodala družbi Makpromet AD Štip iz Makedonije. »Glede na to da so predmet pogodbe tudi recepture, predvidevam, da je tam tudi proizvodnja,« je sporočila Suzana Bagari iz Droge Kolinska.

Yovi: Anin najljubši jogurt, ki pravi, da so ji ga »ukradli«, sicer še vedno proizvajajo v podjetju Vipava 1894, d. d. Blagovna znamka Yoviland Vipava (dežela najboljših jogurtov) sicer ne proizvaja več slavnega Yovija, ampak ponuja Yoyo in pa sadne jogurte, ki so njegovi nasledniki.

Mleko v vrečki: Ta višek embalaže iz osemdesetih let se je kmalu izkazal za povsem neuporabnega. Proti plastičnim vrečkam se zdi tetrapak kot izum tisočletja.

Baltazar: Zagreb film je med leti 1967 in 1971 posnel štiri sezone dogodivščin profesorja Baltazarja, ki je s pomočjo svojih izumov skušal pomagati prebivalcem svojega mesta. Na Hrvaškem so se leta 2005 lotili tudi obnove serije. Proces digitalizacije vseh 720.000 sličic priljubljene serije je uspel, pravice za predvajanje pa naj bi lani odkupila televizijska hiša Rai.

Radenska: Radenska – tri srca. Verjetno eden najbolj znanih oglasnih gesel za produkt, ki še zdaleč ni pospravljen na smetišču zgodovine. Radenska je bila hkrati tudi več kot samo jugoslovanski produkt, saj njeni začetki segajo še bolj nazaj, kar v 19. stoletje, izvoz pa tudi precej več kot do meja nekdanje Jugoslavije. Ne gre pozabiti, da so z Radensko povezane tudi druge jugonostalgicne pijače – če pomislimo samo na blagovne znamke Deit, Stil in Šum. Radenska d.d. je danes družba z lastniškimi deleži v nekaterih zdraviliščih, njen večinski lastnik pa je Pivovarna Laško.

Maja Kalan
Tadej Slemc

Gibanje neuvrščenih

Gibanje neuvrščenih je skupina večih držav, ki se v obdobju hladne vojne med vzhodnim in zahodnim blokom niso želele **priključiti nobeni strani** in so vztrajale na svoji poti. V bližnji preteklosti je imelo gibanje **na čelu s takratno Jugoslavijo** veliko moč pri odločanju o vprašanih svetovne politike. Moč združenja je predstavljala velika povezanost številnih manj razvitih držav, ki same zase ne bi imele nobenega vpliva. To so bile namreč predvsem države, ki so nastale po razpadu kolonializma in so bile gospodarsko slabo razvite in brez vojaške moči.

Sami začetki Gibanja neuvrščenih segajo v leto 1955, ko se je na Bandunški konferenci zbralo 29 voditeljev azijskih in afriških držav, ki so začrtali smernice delovanja novoustanovljenega gibanja. Kaj kmalu se je neuvrščenim pridružila tudi Socialistična federativna republika Jugoslavija, ki se ni želela priključiti Varšavskemu paktu pod vodstvom Svojetske zveze oziroma NATO paktu pod nadzorom Združenih držav Amerike in je **septembra 1961** v Beogradu tudi organizirala prvo in ustanovno konferenco neuvrščenih. Takrat so poleg voditelja Jugoslavije **Josipa Broza – Tita** glavno besedo imeli egipčanski

izobraževanju. Še dandanes vas bodo v marsikateri afriški ali azijski državi sprejeli odprti rok, če boste omenili Jugoslavijo, saj je včasih vodila te države v boju za enakopravnost.

Gibanje je začelo izgubljati svojo vlogo v svetovni politiki v osemdesetih letih, ko je bilo konec hladne vojne, začel je razpadati vzhodni blok in počasi tudi tedaj predsedujoča Jugoslavija. Po osamosvojitvi se Slovenija ni odločila za članstvo v gibanju, ki mu je pred tem leta 1989 gibanju predsedoval tudi Slovenec, **dr. Janez Drnovšek**. Organizacija obstaja še danes, vendar ni tako pomembna, kot je bila včasih. Šteje 115 držav članic,

predsednik Naser, predsednik indijske vlade Nehru in predstavnik Indonezije Skuarno in Gane Nkrumah. Združenje neuvrščenih je majhnim državam dalo možnost odločanja o njihovem položaju, kajti pred tem niso imele nobenega vpliva na politično in gospodarsko delovanje v svetu. Ta organizacija je podpirala **samostojnost** majhnih držav, **enakost** med vseimi, bila je **proti agresiji** in vojnem, borila se je za **svetovni mir**, **proti apartheidu** oz. rasizmu in je na splošno zahtevala **enakopravno mednarodno sodelovanje**. Podpirala je tudi delo Organizacije združenih narodov. Jugoslavija je mnogim nerazvitim državam ponudila podporo predvsem v gospodarstvu in

med katerimi je večina držav iz Afrike, Azije in Latinske Amerike, trenutno gibanju predseduje Egipt, Evropo pa zastopa le Belorusija.

Rečemo lahko, da neuvrščeni danes žal nimajo več tako velikega pomena, saj je na svetu še vedno veliko držav, ki bi potrebovale pomoč, solidarnost in sodelovanje z razvitejšimi državami, ne le humanitarno, temveč tudi kot enakopravne članice svetovne politike.

Žan Sadar
wikipedia.org

Mirko Draksler, zbiratelj Titovih slik

Mirka Drakslerja verjetno večina pozna kot Aligatorja, poznavalca glasbe in prodajalca plošč, cedejev ter kaset, precej manj pa jih najbrž ve, da ima v svoji kleti, ki je sicer tudi prizorišče vaj ansambla Slutnja poletja, v kateri igra bobne, častitljivo zbirko uokvirjenih Titovih slik. Poleg približno petdesetih uokvirjenih, od katerih je kupil le eno, ostale pa dobil od prijateljev ali pa kako drugače, ima v arhivu še kopico fotografij, zajeten paket časopisov z dne Titove smrti, pa tudi Titove doprsne kipe in knjige, ki mu jih nosijo prijatelji ali pa jih kupi sam.

Kako in zakaj ste sploh začeli kopičiti Titove slike?

Ideja je predvsem iz leta 1991, ko se je politični sistem menjaval in so ljudje, ki so od prejšnjega sistema kaj imeli, na vsak način želeli pozabiti pomemben del zgodovine, kot je bil Josip Broz - Tito. Takrat se je tako, ne sicer na način, kot v času nacizma ali pa kakšne druge spremembe oblasti, ki so bile bolj nasilne od te, množično uničevalo vse, kar je bilo o preteklih časih napisanega, predvsem o sistemu, ne o samem Titu. Vsaka ustanova je imela uokvirjeno sliko predsednika in tudi te so se množično uničevale, metale v smeti ... Jaz kot otrok socializma pa sem si dejal, da takole čez noč pač ne gre kar pozabiti na nekdanjega voditelja, še do nedavnega opevanega z mnogimi častmi. Če to ni nikogar več zanimalo, je zanimalo mene. In tako sem pričel širiti svoj arhiv.

Vam je žal za Jugoslavijo?

Ja, mogoče predvsem po tej plati, da je Jugoslavija živela kot ena država, da je bila dovolj močna, ampak ne v smislu, da so se nas bali vojaški ali strateško. Marsikdo je dejal, da je vzhodnemu in zahodnemu bloku godilo, da je bila Jugoslavija umeščena tako, kot je bila. Žal mi je predvsem, če to pomeni biti žal za nečem, iz enega razloga: da je bilo tako hitro vsega konec in da so nekateri to načrtovali. Tito je vedno ponavljal »čuvajte bratstvo i jedinstvo kao zjenicu oka svoga« (pazite na bratstvo in enotnost kot na punčico svojega očesa, op. a.) v vsakem govoru, tako je vzgajal mlade in funkcionarje, na koncu pa smo prišli do tega, da to ni nič pomenilo oziroma da ni bilo vredno nič. Tito je bil razumnik, borec za napredek, enakopravnost v materialnem smislu, bil je praktik in velik državnik. Predvsem se mi zdi, da je bil široko odprtega srca in da je bilo takrat bolje poskrbljeno za malega človeka.

Kaj pa fenomen jugonostalgije pri mladih?

Iz tega Tita se že nekaj časa ustvarja posel. Sploh ne vem, kako naj na to gledam; namreč, že mladi nosijo majice s Titom in dvomim, da jim starši rečejo, naj kupijo majico. To zagotovo ni odraz krize; saj, Tita ne moremo ravno odkopati in pripeljati nazaj, da bi bilo tako kot včasih. Vse skupaj se je razvilo v en kult.

Koliko sicer veste o Titovem življenju na splošno?

Nekaj sem prebral, nekaj slišal, da bi kakšne raziskave delal, pa ne ... Nekaj je pričevanj, nekaj so dejstva. Me pa to zanima, tudi zadnji knjigo, ki je izšla o Titu, sem kupil, vendar je še nisem prebral. Zaenkrat kar aktivno živim, jo bom prebral kdaj, ko bom bolan.

Glede na to, da ste imeli dolga leta glasbeno trgovino Aligator in da se še danes ukvarjate z glasbo, imate zagotovo tudi svoj najljubši jugo bend.

To so nesporno Bijelo dugme. Vsi vedo, da imam v življenju tri najljubše bende: slovenske Avtomobile, ex-yu Bijelo Dugme in angleške Rolling Stones.

Kako se spominjate 4. maja 1980, dne Titove smrti?

Bila je nedelja, mislim, da je bila ura 3 in 5 minut ali pa 3 in 10 minut. S prijateljem sva šla v Kino Komuna. Po 15 minutah predvajanja se je film zaustavil, na oder pa je prišel mož v modri halji, ki je prodajal karte, in dejal: »Umrli je tovariš Tito.« Vsi smo vstali, niti eden ni črhnul, šli smo na ulico, kjer so bili vojaki; zunaj je bilo tako čudno ozračje.

 Mojca Jagodic
 Matic Zorman

Večni stripi v Jugoslaviji

Veliko staršev, stricev in tet, starejših bratov, sester ter prijateljev, skratka obilo nekdanjih Jugoslovancev se ob nostalgijem obujanju starih časov spomni tudi na tedaj zelo razširjene in popularne stripe. Marsikdo od njih se je prav iz stripov naučil srbohrvaščine oziroma jo je skozi branje utrjeval.

Eden izmed takih kulturnih stripov, ki ga tiskajo še danes, govori o **Alanu Fordu**, po katerem se strip tudi imenuje. Izvirnik je pravzaprav italijanski, avtor je *Roberto Raviola – Magnus*. Sebe je karikiriral kot enega izmed likov z imenom Bob Rock. Strip deluje kot kriminalka, saj v njem nastopajo tajni agenti v ekipi TNT. Pod tem se v resnici skriva satira, kritika takratne družbe in mogoče so bile v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja razmere v Jugoslaviji ravno prave, da je glavni junak s svojimi prijatelji ljudem prirasel k srcu. Tako je tudi po zaslugi priredbe prevajalca *Nenada Brixija* celo bolj kot v domovini Italiji postal priljubljen v Jugoslaviji. Kasneje je *Branko Gradišnik* strip prevedel tudi v slovenščino.

Naslednji strip, vreden omembe, je **Zagor**, ki izhaja še danes. Njegov kreator je bil pod psevdonimom *Guido Nolitta* v resnici *Sergio Bonelli*, risal pa je *Gallieno Ferri*. Kasneje so tekst in risbe ustvarjali drugi. Strip je zasnovan kot nekakšen vestern, saj se dogaja nekje v začetku 19. stoletja, glavni junak pa se bori za pravice Indijancev. Strip je po zaslugi drugega lika, Zagorjevega prijatelja Čika, tudi komičen. Zagorjevo pravo ime je sicer Patrick Wilding, živi pa v Pensilvaniji. Njegovo ime »Zagor« je indijansko – okrajšava za »**Za-Gor-Te-Nay**«. Podobno kot pri Alanu Fordu je bil tudi ta strip še bolj kot v Italiji bran v Jugoslaviji.

Bonelli in Ferri sta še enkrat združila moči in tako je nastal **Mister No**, ki ga je Ferri risal le enkrat, potem je njegovo vlogo za dva dela prevzel *Franco Donatelli*, nato pa *Franco Bignotti*. Glavni lik Mister No prihaja iz New Yorka in se

kot veteran druge svetovne vojne, ki se ne znajde več v civiliziranem svetu, preseli v Amazonijo. S steklenico viskija v roki naj bi se preživil s prevažanjem turistov in raziskovalcev s svojim letalom, vendar se seveda vedno znova zapleta v čudne posle svojih strank. V zasebnem življenju pa je, kajpada, pravi zapeljivec.

Bonelli je deloval tudi kot založnik drugih stripov. Tako je začel izhajati **Kapetan Mark**, ki ga je ustvarjala trojica pod psevdonimom *Esse Gesse*. Junak Mark je francoski plemič, ki preživi brodolom in od tedaj naprej biva v bližini indijanskega plemena, kjer ga vzgaja nek domoljub. Tako se Mark začne boriti za svobodo v času osvobodilne vojne v Ameriki. S prijateljskima, nekdanjim gusarjem Bluffom in potomcem indijanskega vrača Žalostno Sovo, ter z zaročensko Betty se bori proti svojim sovražnikom z imenom »Crveni Mundiri«, ki zastopajo Angleže v boju proti ameriškim upornikom.

Enega izmed srbskih časopisov v Jugoslaviji pa je »zakrivil« tudi Slovenec. Vsaj posredno. Sin v Beograd preseljenega Slovenca je začel pred prvo svetovno vojno izdajati **Politikin zabavnik**, vendar je v vojni padel in časopis je prešel v roke njegove žene, kasneje pa sina. Po petih letih je ta lastniški stolček predal svojemu sinu *Vladislavu*, ki si je zamislil časopis, sestavljen iz romanov, stripov in zgodb. Nastal je pravi Politikin zabavnik s slavnim sloganom: »*Za sve od 7 do 107.*«

Še eden od znanih zabavnikov pa je **Mikijev zabavnik**. To je bila sicer tedenska jugoslovanska revija, ki je vsebovala stripe Walta Disneyja, pa tudi razne članke, miselne igre in podobno.

Po nekaj letih je začela izhajati tudi v slovenščini, po razpadu Jugoslavije pa je bila najprej ukinjena slovenska verzija, nato pa še srbohrvaška in pri nas ga je nadomestila revija Miki Miška.

To niso edini stripi, ki so izhajali tudi v naših koncih pred več desetletji, so pa eni izmed svetovno znanih, ki so se prijeli na jugoslovanskih tleh. Še danes je število njihovih navdušenih zbirateljev precejšnje, kupiti pa jih je mogoče tudi prek spleta.

 Maša Nahtigal
 boards.theforce.net

Nostalgična vzhodna Evropa?

Medtem ko se sami nostalgичno spominjamo »bratstva in edinstva« v združeni Jugoslaviji, so totalitarni režimi v vzhodnem bloku prebivalstvu tetovirali različne spomine, pogosto razpete med strahom, korupcijo in pomanjkanjem. Ob 40-letnici padca berlinskega zidu, ko postajajo debate o socialističnih režimih vse bolj bučne, smo se spraševali, kako nostalgичni so spomini nekdanjih komunističnih »bratov« po vzhodni Evropi.

»Ko se je končalo komunistično obdobje, mi je bilo komaj devet let, veliko premalo, da bi lahko razumel,« se obdobja pred žametno revolucijo na Češkem le medlo spominja Tomáš. Kljub temu da nima negativnih spominov na svoje otroštvo v socializmu, ga še zdaleč ne prevevajo nostalgичna čustva. »Starejši kot sem, več vem o teh časih in srečnejši sem, da živim v drugačni klimi,« zatrjuje in dodaja: »Močno se bom boril ne samo za obstanek aktualnega obdobja, temveč predvsem za to, da se najbolj okrutne prakse ne vrnejo več.«

Tudi Latvijec Vadims ni komunistično nostalgичen. »O tem nisem nikoli zares razmišljal,« ostaja kratko jednat in dodaja: »Popolno nesmiselno se mi zdi objokovati preteklost, v katero se tako ali tako ne moremo vrniti. Kaj je je potem smisel nostalgije?«

prihodnost.« Prepričan je, da se je njihova reinkarnacija socializma znatno razlikovala od sovjetske in – kot pravi sam – predvsem jugoslovanske različice: »Že takrat smo bili orientirani k zahodu, lahko je bilo potovati v Romunijo, Češkoslovaško in na Madžarsko. Zanimivo je, v kako različnih oblikah se je po svetu uveljavil socializem!« Pravi, da v Bolgariji socialistična nostalgija vlada predvsem med starejšimi ljudmi, medtem ko med mlajšimi ni prisotna tako pogosto.

Zdi se, da nostalgija najpogosteje prežema Rusijo, čemur prikimavata tudi Vasiliy in Alexandr, ki poudarjata, da so tudi v Rusiji nostalgичni predvsem starejši. »Čeprav ni bilo popolno, so bili medosebni odnosi veliko boljši. Organizacija je bila nasprotno slaba, zaradi česar se je vse skupaj kmalu sesulo,« se spominja Vasiliy, Alexandr pa dodaja: »Današnji časi so lažji, saj ponujajo več priložnosti in bolj zanimivo življenje, včasih pa je bilo živeti predvsem enostavno, saj so se drugi odločali namesto tebe.« Nostalgija se dandanes prenaša predvsem preko kanalov popularne kulture. »Sovjetski filmi, glasba in knjige so brez dvoma še vedno priljubljeni – imeli so dušo, prenašali pozitivna čustva, ustvarili pa so jih resnični talenti,« je prepričan Vasiliy, ki priznava, da je tudi sam malo nostalgичen, čeprav je bil po njegovem mnenju njihov socializem zagotovo slabši od jugoslovanskega. »Vsi smo bili mlajši in zdí se, da je v človeški naravi, da se spominjamo dobrih stvari dlje, medtem ko slabe kaj hitro pobegnejo iz našega spomina,« zaključuje Vasiliy, Alexandr pa v smehu sklene: »Govorijo, da je bilo včasih sonce močnejše, trava bolj zelena in ženske mlajše.«

✍ Ekke Vasli, Pina Sadar
📷 Ekke Vasli

Retoričnemu vprašanju nemo prikimava Marius iz Romunije, ki je kot otrok izkusil trdno komunistično roko Nicolae Ceaușescuja. »Bil sem otrok, a se še vedno spominjam groznic časov,« pove Marius, ki trdi, da se nostalgija v rodni Romuniji pojavlja le izjemoma. »Naš komunistični režim je imel morda najmanj povezave s Sovjetsko zvezo, poznali nismo niti sovjetske popularne kulture, ki je bila priljubljena v ostalih komunističnih državah,« opisuje romunski komunizem in zagotavlja: »Mislim, da je bil drugod po Evropi podoben režim boljši kot v Romuniji. Če ne boljši, pa zagotovo manj strikten!«

Poljakinja Aleksandra se ne strinja, da je bilo življenje za železno zaveso v njeni državi manj strogo. Sama se obdobja spominja kot lepega otroštva, a dodaja: »Zavedam se, da so imeli tisti, ki so zame skrbeli, težjo nalogo zaradi sistema. Sama nisem nikoli pogrešala pomanjkanja vsega niti sivih šolskih zvezkov.«

Nasprotno Tzvetan iz Bolgarije ne obsoja socializma, ki je za bolgarskimi mejami potonil dan po padcu berlinskega zidu: »Dal nam je določen občutek varnosti in zagotovil relativno lepo

Devetnajstka z Anžetom Langusom Petrovičem

Anže Langus Petrovič ali preprosto Dagi, ki je dobro poznan kot član skupine Da Phenomena, je tudi basist pri številnih odmevnih slovenskih skupinah in glasbenikih, kot je na primer Magnifico. Kljub svoji slavi na glasbeni sceni pa je v nasprotju z moderno vzvišenostjo realno preprost in prijazen, tako da je z veseljem odgovoril na Zapikovih devetnajst vprašanj.

1. Ali so zares pristali na Luni ali gre za teorijo zarote?
Seveda so.
2. Kaj je bilo prej, kura ali jajce?
Ufffff ...
3. Vzornik v življenju?
Mohamed Ali, Doug Wimbish, Bruce Lee in vsakdo, ki ve, zakaj in kako ...
4. Zgodovinska oseba, ki bi jo povabili na pijačo?
Bob Marley, John Lennon, Tito ...
5. Najbolj zaslužen Slovenec in najbolj zaslužen Kranjčan?
Anže Kopitar in Lojze Kranjčan.
6. Najbolj čudno delo, ki ste ga do sedaj opravljali?
Taki deli se izogibam.
7. Ali jeste meso?
Seveda.

8. Katerega od tujih jezikov bi se želeli naučiti?
Francoščine, španščine.
9. Na morje na Hrvaško: da ali ne?
Ma ja, valda!
10. Študentski funkcionarji: koristni ali mafija?
Kaj pa vem, ponavadi si ga nagrebejo, mar ne?
11. Kako pozdravite prijatelje?
S spoštovanjem.
12. Kaj vas je v zadnjem času najbolj nasmejalo?
Moj pes Chase.
13. Vaše najljubše prevozno sredstvo?
Avto.
14. Turčija v Evropsko unijo? (da, ne)
Baš me boli ...
15. Podpirate istospolne poroke?
Absolutno!
16. Vaša najljubša knjiga in film?
Avtobiografija Milesa Davisa in film Pulp Fiction.
17. Na katere revije in časopise ste naročeni?
Bass Player via New York.
18. Ste se v otroštvu kdaj pretepali?
Redko.
19. Kaj bi vas lahko razjezilo tako zelo, da bi bili pripravljeni koga zadaviti z golimi rokami?
Don't fuck with my žena, družina, prijatelji in pes!

✍ Maša Nahtigal
📷 Bojan Okorn

Ali smo jugonostalgiki

Jugoslavije ni več, vojna za hrvaško neodvisnost je bila verjetno točka, s katero se zaključuje zgodba o zedinjenju južnih Slovanov pod eno zastavo. Sporočilo celotne zgodbe je, da je zgodovina preteklost, sedanjost pa v pripravljenosti čaka, da jo izoblikujemo. Moja generacija nikoli ni bila del preteklosti, o kateri govorijo t. i. jugonostalgiki.

Najprej definirajmo pojem »jugonostalgik«, ki se v intelektualnih in tistih malo manj intelektualnih krogih nemalokrat napačno interpretira. Jugonostalgiki so nostalgiki, ki pogrešajo sistem države, v katerem so bile združene današnje Srbija, Hrvaška, Slovenija, Bosna in Hercegovina, Makedonija, Črna gora in Kosovo ter je kot takšna obstajala do leta 1991. Tisto najpomembnejše je dejstvo, da nostalgik po definiciji ne more hrepeneti po času, ki se ga ne spominja in ki ni vplival na njegovo življenje. Skladno s to obrazložitvijo jugonostalgiki niso mlade osebe, ki se medlo spominjajo časa, ko je vladal Josip Broz – Tito, in ki o njegovi vladavini razen dejstev, ki so jih prebrali v učbenikih, nimajo podrobnejših predstav. Če poenostavimo: kako nam lahko manjka nekaj, česar nikoli nismo imeli? Kako so lahko jugonostalgiki mladi, ki so Jugoslavijo doživeli kot otroci, ki se ne zavedajo družbenih sprememb? To je prvi dokaz, ki pojasnjuje, da med mladimi jugonostalgiki v resnici ne obstajajo. Naši starši, katerih življenjske izkušnje izhajajo tudi iz časa Jugoslavije, pa za razliko od nas imajo popolnoma upravičene razloge, da se za jugonostalgicne opredelijo.

Prav starši so razlog, da mladi spoštujejo osebnost in dela »druga Tita«; nekaterim je bilo v starem sistemu lepo, drugim ne, in ne glede na to svoja doživetja iz oddaljene preteklosti prenašajo na svoje otroke. Preteklost je za nami, edina naloga njene prisotnosti danes je, da nas opozarja na slabe in dobre stvari tistega časa. Lahko se samo trudimo, da bomo tudi mi za seboj pustili kakšne dobre reči in spomine.

Pogosto slišimo starše in starejše, kako se spominjajo »tistih časov«, ko so bile, kot trdijo sami, plače boljše in se je živelo kot ribe v vodi. Toda potem se vprašam, kako da tako popolna država ni uspela obstati. Če je res vsem ugajala takšna ureditev, čemu potem razpad sistema? Kdo si je drznil razmajati stebre, po mnenju mnogih, odlične utopije? Ali sta se v Jugoslaviji res cedila med in mleko? Težko podam odgovore na takšna vprašanja, ker, kakor sem v začetku omenila, Jugoslavija na moje življenje niti na življenje mojih vrstnikov ni imela vpliva. No, eno držim: moralo je biti »nekaj gnilega v državi Jugoslaviji«. Če to ne bi držalo, bi še vedno obstajali »drugovi« in pionirski. Nič ni popolno, še posebej pa ne federacija, v kateri je združenih več držav. Če ne moremo skupaj, je bolje, da gremo vsak po svoje – in tako je tudi bilo.

Iz meni neznanega razloga nismo več zmogli skupaj in smo se razšli. Nekateri po lažjih, drugi pa po težjih poteh. Lahko samo ugrabimo, kaj se je zgodilo, zakaj smo se kar na enkrat nehali imeti radi. Dejstvo je, da je vse to za nami in da za mlade, ambiciozne ljudi, kot smo mi, ni večjega nesmisla od razpravljanja o preteklosti naših staršev, o času iz katerega je prišlo veliko dobrih pa tudi slabih spominov.

Nam, mladim, ostaja sedanjost in z njo priložnost, da ustvarimo lepe spomine za svojo prihodnost. Spomine svojih staršev pa lahko pustimo v Jugoslaviji, državi, ki ne obstaja več.

Ana Nakič, novinarka tnrb.net
Matic Zorman

Partizanski marš v Kočevski rog

Zapikov bataljon jo je tokrat mahnil proti kočevskemu koncu, kjer smo si ogledali partizansko oporišče Baza 20. Da je barakarski kompleks, ki je v vojni vihir varoval takratni politični vrh, zares dobro skrit, smo se kaj hitro prepričali tudi sami. Kljub temu da nas ni spremljal rafal iz okupatorskih šmajserjev in smo bili opremljeni s tehnološkimi izumi 21. stoletja, nas je odsotnost partizanskih orientacijskih veščin soočila z ostrimi policijskimi pogledi ob postanku v varovanem vojaškem območju v **Gotenici** in z nemočnim tavanjem po pragozdn divjini Kočevskega gozda.

FOTOREPORTAŽA NA NASLEDNJI STRANI

Da izlet ne bi bil enostransko ideološki, smo se ustavili ob **grobiščih žrtev kontroverznih poveljnih pobojev**, med katerimi so bili predvsem domobranci, ki so po porazu v vojni bežali proti avstrijski meji, a je tam britanska vojska njihovo usodo prepustila komunističnim sorojakom. Sceno globokih brezen, ki zevajo med nasprotnima poloma slovenske politike, smo le nekaj kilometrov stran zamenjali s strmino, v katero smo zagrizli vzpenjajoč se proti zadanemu cilju.

Zakritih pod živobarvnim pregrinjalom jesenskega listja, se je pred nami izrisalo 26 barak, ki je nekdanje tvorilo razvpito **Bazo 20**. Njena skrbno izbrana lega je med drugo svetovno vojno uspešno varovala vrh **Osvobodilne fronte, Centralni komite Komunistične partije Slovenije, Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije** in številne časopisne urednike, poročevalce ter borce, med katerimi sta bila tudi **Boris Kidrič** in **Edvard Kocbek**. Zapodili smo se po razgibani kraški pokrajini, po kateri so razsejane barake z manjšimi muzejskimi zbirkami in z od zoba časa načetimi ostanki nekdanjega partizanskega življenja. Vživiljali smo se v duh neizprosne časa s prečesavanjem dokumentacije o šolskem, bolniškem, vojaškem, novinarskem in političnem delu v bazi.

Ko je slutnja zimskega mraza zarezala skozi majajoče se stene lesenih barak, se nam je oddahnilo, da se je izlet sklenil v toplem zavetju bližnje picerije in da nas novinarska usoda ni obsodila na gverilsko ustvarjanje v vojni atmosferi Kočevskega roga.

Pina Sadar

Kaj je TNRB

The New Real Boss ali, kakor mu po domače pravimo, TNRB je on-line portal Ekonomske fakultete na Reki in na naslovu **www.tnrb.net** obstaja že od februarja 2006. Včasih je pod imenom The Boss izhajal časopis, ki pa ga je po odločitvi

TNRB
(The New Real Boss)

študentskega zbora fakultete zamenjala on-line različica. Slednja je dostopnejša večjemu številu študentov, je aktualnejša in bistveno bolj poceni, saj je ni potrebno tiskati.

Malo redakcijo sestavljajo predvsem študentje Ekonomske fakultete, pa tudi ostali študentje drugih fakultet Univerze na Reki, ki radi izrazijo svoja mnenja in jih tudi delijo z drugimi.

TNRB

Odkar je portal registriran pri Narodni univerzitetni knjižnici ISSN, vsak dan objavlja informativne članke in ostale zanimive novice, ki govorijo o študentskem življenju, aktualnih dogodkih, študentskem delu ter tudi o temah, o katerih se sicer na glas sploh ne govori. Cilj TNRB-ja je postati matični portal Univerze na Reki in s tem omogočiti vsem študentom vse potrebne informacije na enem mestu.

Da bi bili iz leta v leto kvalitetnejši, izmenjujemo izkušnje z domačimi in s tujimi študentskimi mediji. Naj poudarim, da me posebej veseli, da nas je k sodelovanju povabil odgovorni urednik revije Zapik, Jan Grilc.

Da se ne bi kar tako hvalili, predlagam, da obiščete našo spletno stran (www.tnrb.net) in se na lastne oči prepričate, o čem govorim.

Lep pozdrav,
Vanja Pletikosa, odgovorna urednica

Po partizanskih sledih

Prek svobodnih gozdov

»Dolina miru« v kočevskem pragozdu

Baza 20 je predstavljala slovensko žarišče protifašističnega boja

Če narod zataji, pa je tu Zapik!

Andante patetico

"Obljubo deklica je dala, da bo čakala tisti dan, ko bo svoboda zasijala, ko se povrne partizan."

Železna »spomenica« komandantu Stanetu

“As ti tud not padu?”

Utrujeni jurišaci Zapikovega bataljona

Štafeta mladosti

Štafeta mladosti ni bila le **štafeta palica**, ki so jo mladi vsako leto nosili po vsej Jugoslaviji, temveč je predstavljala **ponos** vsakomur, ki je smel z njo preteči nekaj kilometrov ter s tem pokazati pripadnost svojemu narodu in njegovemu voditelju. Vselej se je njena pot končala **25. maja**, ko je pripotovala do Beograda in kot rojstnodnevno darilo pristala v rokah predsednika **Josipa Broza – Tita**. Štafeta mladosti je bila na poti kar triinštiridesetkrat, v tem času pa naj bi jo nosil oz. spremljal skoraj vsak tretji državljan Jugoslavije.

Voditelj Socialistične federativne republike Jugoslavije je bil sicer rojen 7. maja 1892, a je vodstvo Zveze socialistične mladine 25. maj izbralo za dan praznovanja njegovega rojstnega

Prvič je štafeta potovala po Jugoslaviji leta 1945, svojo pot je simbolično začela v Kumrovcu, rojstnemu kraju Josipa Broza. Po maršalovi smrti leta 1980 so nadaljevali s tradicijo in jo še vedno nosili s sloganom: Tudi po Titu – Tito.

dne in tudi za praznik vseh mladih: **Dan mladosti**. Na ta dan je bila v Beogradu na štadionu JLA organizirana proslava, na kateri je sodelovalo več tisoč mladih iz vse Jugoslavije. Zaključek dogodka je bila izročitev štafete iz rok izbranega zaslužnega mladince ali mladinke Titu. To je bil tudi dan, ko so bili mladi pionirji sprejeti v Zvezo socialistično-komunistične mladine Jugo-

slavije, po šolah pa so potekale razne športne prireditve in proslave.

Štafeto mladosti so mladi začeli nositi po vseh republikah in avtonomnih pokrajinah takratne skupne države že v aprilu. **Prvič** je štafeta potovala po Jugoslaviji **leta 1945**, svojo pot je simbolično začela v Kumrovcu, rojstnemu kraju Josipa Broza. Po maršalovi smrti leta 1980 so nadaljevali s tradicijo in jo še vedno nosili s sloganom: **Tudi po Titu – Tito**. Po obliki so se štafetne palice vsako leto nekoliko razlikovale, oblikovali so jih priznani jugoslovanski umetniki, vse pa so imele na vrhu rdečo peterokrako zvezdo in znak bakle. Še danes si je moč celotno zbirko štafet ogledati v Titovem muzeju v Beogradu.

Štafeta mladosti je **zadnji pot** po Jugoslaviji opravila **leta 1987**, z začetkom v Sloveniji z

vrha Triglava, ko je javnost pretresel plakat za proslavo Dneva mladosti. Plakat je ustvarila skupina Neue Slowenische Kunst, ki je za predlogo uporabila star **nacistični propagandni plakat** in ga malenkost spremenila, nacistična zastava je bila zamenjana z jugoslovansko zastavo, motiv bakle so zamenjali z motivom Plečnikovega parlamenta, nemškega orla pa je zamenjala golobica, simbol miru. Oblast je opazila veliko podobnost med delom nacističnega umetnika Richarda Kleina »Junaška alegorija« ter izbranim plakatom in zato prepovedala njegovo uporabo.

Kljub temu da je štafeta mladosti odtekla svoj krog, ni odšla v pozabo in je ostala v spominu tistih, ki so jo nosili ali jo vsaj spremljali na njeni poti. Pod znanim sloganom bratstva in enotnosti je štafeta združevala mlade različnih narodnosti ter kultur po vsej Jugoslaviji, v devetdesetih letih, ko je skupna država razpadla, pa so si prej bratski narodi v vojnah stali na nasprotnih straneh.

✍ **Žan Sadar**

Modni ikoni Jugoslavije

Josip Broz – Tito in njegova druga žena Jovanka Budisavljević Broz sta bila daleč najbolj oblegan par v Jugoslaviji in lahko bi rekli, da sta s svojo zunanjo podobo postavljala nove modne smernice visoki modi. Njuna urejenost ter eleganca je bila nujna že s protokolarnega vidika, saj sta bila tako rekoč vladarski par.

Tito se je s svojo zunanostjo približal ljudstvu ravno zato, ker se je oblekel dogodku primerno. Na Galebu je poziral v svoji **beli admiralski uniformi**, s čepico na glavi ter sončnimi očali z zlatimi kovinskimi okvirjem, seveda ni pozabil niti na **bele rokavice**, medtem ko se je za na lov na slone in tigre oblekel v **safari opravo**. Na srečanjih s tujimi državniki pa je nosil **elegantno moško obleko**, za vratom pa je imel zavezano kravato – teh je imel kar širok nabor. Od najbolj preprostih (**enobarvna črna kravata**) pa vse do kravt s krožnimi ter črtastimi vzorci, ki so bile raznobarvne. S kravato nikoli ni izstopal, ker je v primeru, da je bila kravata v živih barvah, izbral tako, ki je imela bolj zamegljen

Jovanka je bila definitivno večja modna ikona, kajti njene obleke za najrazličnejše priložnosti so v javnosti bile še kako opažene. Tito je namreč s svojim stilom ostal elegantno nevpadljiv, medtem ko je Jovanka na Balkan prinašala nove smerice. V javnosti se je rada pokazala v **elegantnem kostimu**, ki ga je popestrila z raznimi modnimi dodatki. V javnosti je nosila krilo ali pa obleko. Že s svojo pričesko je ustvarila nek kult, kajti prav vsi bi jo prepoznali po **dolgih, vranje črnih laseh**, ki jih je imela neprestano spete v visoko figo.

Jovanka je bila definitivno večja modna ikona, kajti njene obleke za najrazličnejše priložnosti so v javnosti bile še kako opažene.

V svetlem kostimu, ki je poudaril njene lase ter oči, ter z **živu rdečo šminko** na ustnicah je bila prva dama Jugoslavije nadvse privlačna. Prav tako se je izkazala tudi na mnogih prireditvah ali sprejemih, ko je s svojo eleganco v **večerni obleki** resnično znala očarati. Večerne obleke s spoštljivo dolžino pod koleno, nemalokrat okrašene z biserčki ali kristalčki je uspešno kombinirala z **uhani**, ki so se ujemali s kristalom na obleki ter tudi s **krzneno jakno bele barve**, ki je celoto naredila le še elegantnejšo.

Seveda je nosila čevlje s peto, vendar ta nikoli ni bila visoka. Kot praktično modno popestritev je večkrat uporabila tudi torbico, ki nikoli ni bila prav velika. Pogosto so jo ljudje lahko občudovali v **večno modni črno-beli kombinaciji**: preprosto črno obleko z dolgimi rokavi je okusno kombinirala z belo ruto ter **črnim pokrivalom z izrazitimi belimi črtami** in s črnimi čevlji. Pogosto je bila opažena z belimi koraldami za vratom ali pa z izstopajočim **vratnikom z živalskimi vzorci**.

Na državnem obisku v **Beli hiši** pa se je javnosti pokazala v vpadljivi **rozni obleki z rdečimi vzorci, svetlečimi roza čevlji in svetlečo zlato torbico**, belimi rokavicami do komolcev ter **masivno zlato zapestnico**. Takšna kombinacija v današnjem svetu mode ne bi bila sprejeta z ravno velikim odobravanjem, vendar je z njo Jovanka želela na eleganten način namigniti na navezanost na srbsko folklorno območje.

Prav tako sliko o modnih ikonah je v Beogradu na modni reviji za pomlad-poletje 2005, ki je bila posvečena ravno stilu Jovanke in Tita, prikazala beograjska kreatorka Tanja Aleksić in s tem dokazala, da je njun stil aktualen tudi danes.

✍ **Barbara Zupanc**
📷 **Oto Žan**

odtenek in ni privlačila prevelike pozornosti. Elegantno obleko je navadno poživil z mnogimi čini/odlikovanji, ki jih je s ponosom razkazoval. Pozimi si je rad nadel kučmo. Avtoriteto pa je njegova zunanost odražala ne zgolj z obleko, temveč tudi s pokončno držo ter rahlo priprtimi (ocenjujočim) pogledom. **Modno piko na i so stilu dodale zanj nepogrešljive »kubanke«.**

Poimenovanje ulic

V Mestni občini Kranj lahko pobude za spremembo imena ulice podajo župan, člani občinskega sveta, svet ali odbor krajevne skupnosti ter prebivalci in pravne osebe, ki imajo sedež na tem območju.

Poimenovanje oz. preimenovanje ureja **Pravilnik o določanju imen naselij in ulic ter o označevanju naselij, ulic in stavb**, ki pravi, da se ulice praviloma imenujejo tako, da so pristavki »ulica«, »cesta«, »trg« in podobno na zadnjem mestu imena ulice (npr. Prešernova ulica). Postopke za poimenovanje pa določa **Zakon o določanju območij ter imenovanju in označevanju naselij, ulic in stavb** ali ZDOIONUS.

Imenovanje oziroma preimenovanje ulic se navadno razpravlja na sejah Sveta Mestne občine Kranj, kjer svetniki ob predlogu ponudijo tudi razlago, na podlagi kakšnih zaslug bi se ulica oziroma naselje imenovala po določeni osebi. Na Mestni občini Kranj (MOK) imajo zgolj podatke imen vseh ulic v občini, vendar razlage ne poznajo. V arhivu Republike Slovenije pa hranijo zapisnike s sej Sveta Mestne občine Kranj, kjer so zapisane tudi obrazložitve.

Najnovejša poimenovanja v MOK so na seji predlagali leta 2001, in sicer po preminulih: **režiserju Boštjanu Hladniku, dramatikumu Rudiju Šeligu ter igralki Angelci Hlebec**, leta 2008 pa so o sklepu, sprejetemu leta 2007, obvestili tudi njihove svojce.

Vendar imamo v Kranju in okolici veliko ulic, poimenovanih po osebah, ki jih večina prebivalcev ni poznala ter se tudi ne

zaveda, zakaj so ti ljudje zaslužni. Na ulici Tončka Dežmana na Planini ni nihče od vprašanih zagotovo vedel, kdo je omenjeni Dežman bil. Anton Dežman, s partizanskim imenom Tonček, je imel čin **rezervnega generalmajorja JLA ter bil komandir oddelka v Dražgoški bitki**. Dobil je mnogo odlikovanj, in sicer: red narodnega heroja, Partizanska spomenica 1941, red zaslug za ljudstvo II. stopnje, red bratstva in enotnosti II. stopnje, red partizanske zvezde III. stopnje in red za hrabrost, ki ga je prejel kar dvakrat.

Ulica Milene Korbarjeve se imenuje **po partizanki, dijakinji Gimnazije Kranj**, ki je z osemnajstimi leti vstopila v NOB, leto kasneje pa so jo Nemci pri Šorlijevem mlinu ustrelili. Po mlinarju, ki je partizanom v svojem mlinu omogočil sestajanje, pa se imenujeta **Šorlijeva ulica** in celotno Šorlijevo naselje. Ko so jih 21. marca 1944, ko je bila Korbarjeva ubita, obkolili Nemci, so poleg Milene ubili še dva partizana; Šorliju so mlin požgali, mater in hčer obsodili na 10 in 8 let ječe, ostale družinske člane pa odpeljali v Nemčijo v razna taborišča. Spominska plošča Korbarjevi in nekaterim ostalim dijakom ter profesorju se nahaja v veži Gimnazije Kranj, spomenik trem padlim borcem pa stoji na Mali Rupi.

Ulica Tatjane Odrove nosi ime po **Cilki Odar**, s partizanskim imenom Tatjana, rojeni 19. novembra 1919. Delala je kot ilegalka na območju Kroke in bila **sekretarka antifašistične zveze žena** ter članica okrožnega odbora OF za Kranj. Padla je leta 1945 pri Lajšah nad Selcami, njeno truplo pa so belgardisti še pred pokopom zločinsko oskrunili.

Jelenčeva ulica na Primskovem nosi ime po Gregorju Jelencu oziroma po njegovi družini. Leta 1930 so se iz Dražgoš preselili

Po mlinarju, ki je partizanom v svojem mlinu omogočil sestajanje, pa se imenujeta **Šorlijeva ulica** in celotno **Šorlijevo naselje**.

na zdajšnjo Jelenčevo ulico, ker je bil Gregor **hišnik** na tekstilni šoli in bil poln naprednih idej, med okupacijo pa so se Jelenčevi tako vključili v organizacijo OF.

Jelenčeva ulica se nadaljuje v **Žanovo ulico**, ki nosi ime po Jožetu Žanu, **čevljarju** in lastniku **tiskarne**, kjer je **ob pomoči svoje žene** ter sedmih sodelavcev, med drugim tudi Jlenca in njegove žene, razmnoževal poleg Slovenskega poročevalca in Ljudske pravice tudi besedila borbenih pesmi, letake in podobno literaturo. Tiskovino so razpošiljali v razne kraje Gorenjske.

Po bolj poznanem Kranjčanu je poimenovana **Ulica Janeza Puharja**. Puhar se je **ob duhovniškem poklicu ukvarjal še s fotografijo**, literaturo, glasbo, kemijo, matematiko ter fiziko in bil tako eden najbolj izobraženih kranjskih občanov svojega časa. Za časa svojega življenja je spoznal dagerotipijo in jo spremenil, namesto bakrene plošče je namreč uporabil stekleno, kar je postopek pocenilo. Kljub temu za **odkritelja heliotipije**, kakor se je »novi« postopek imenoval, priznavajo Francoza Abla Niepca.

Ulica Nikole Tesle, ki se nahaja na Planini, je bila poimenovana po srbsko-ameriškem elektroinženirju, ki je na področju fizike, matematike in kemije pustil svoj pečat, saj je kmalu po končanem študiju postal **inženir za prvi madžarski telefonski sistem**. S tem se je njegova uspešna izumiteljska življenjska pot šele dobro začela. Med drugim je v podjetju Edison Machine Work dobil priložnost **predelave vseh enosmernih generatorjev**, kasneje je **izdelal prvi elektromotor na izmenični tok brez ščetk**. Edison je zaradi vse večje konkurenčnosti Tesle izdelal **električni stol**, da bi ljudem pokazal, da so Teslove iznajdbe nevarne, vendar se je Tesla še vzpenjal ter bil kasneje nominiran za Nobelovo nagrado za fiziko istočasno kot Edison – toda nihče od njiju je ni prejel.

Zanimivo je dejstvo, da se v kar devetih slovenskih krajih nahaja ulica poimenovana po Nikolu Tesli, vendar se imena med seboj razlikujejo. **Ulica Nikole Tesle** se nahaja v Krškem, Kranju, Šempetru pri Gorici ter Njivercih, **Ulica Nikola** je imenovana v Ilirski Bistrici, Domžalah in Radencih, v dveh krajih pa so jo imenovali kot **Ulico Nikole Tesla**, ker zakonodaja ne določa natančnejših zahtev. Neusklajeno poimenovanje ponavadi zbega že domačine, vendar se povprečen turist verjetno ne bi najbolje odrezal v razlikovanju končnih Teslovega imena.

Za konec pa se osredotočimo še na bližnjo okolico, natančneje na **Šenčur**, kjer je ena izmed pomembnejših poti **Pipanova cesta**. Ime nosi po Janezu Pipanu, ki je bil že pred drugo svetovno vojno **borec za pravice delavskega razreda** in sekretar partijske organizacije v Šenčurju. V njegovi hiši so bili številni sestanki komunistov in članov OF. Dne 10. decembra 1941 je bila na sestanku v Pipanovi hiši ustanovljena Kokrška četa. Dva meseca za tem je moral Janez oditi v ilegalo, ker mu je grozila aretacija. 8. marca 1942 je bil sestanek v sosedovi hiši izdan, obe hiši sta bili požgani. Pipan je moral ob ognjenih zubljih svoje hiše gledati še, kako mu **živa gorita žena in sin**.

Maša Nahtigal
Oto Žan

KOMENTAR: Pozdrav z Janeza Puharja

Najnovejše poimenovane ulice v Kranju so dobile ime po režiserju Boštjanu Hladniku, dramatikumu Rudiju Šeligu in igralki Angelci Hlebec. Verjetno je končno zmanjkalo partizanov. Pa da ne bo pomote, ne motijo me zaradi političnega prepričanja ali zato, ker naj bi bila »v narodnoosvobodilni boj zapakirana prihajajoča komunistična diktatura«, kot to danes krčevito prodajajo nekateri. V oči bode le njihovo veliko število in nekateri dvomljivi dosežki. Izrazito lokalni, po pričujočem prispevku sodeč pa niti tragičen junak, je Gregor Jelenc. Če gre verjeti knjigi Pomniki narodnega boja v občini Kranj, si je svojo ulico prislužil kar »s številnimi naprednimi idejami« ter »takojšnjo vključitvijo v OF«. Vsa čast! Si ne bi na tem mestu svoj kotiček bolj zaslužila Josipina

Turnograjska ali morda Jakob Aljaž? Najbrž ne, slednji je namreč svojo šolo dobil šele, ko je leta 1991 dokončno odplaknilo Bratstvo in enotnost. In po drugi strani – hipokrizija posebne vrste: obračuni s Titovimi ulicami, cestami, trgi in kraji. V devetdesetih so se hitro spremenili v Slovenske, Glavne ali kaj drugega. Da je bil Tito diktator, so se hitro strinjali številni. Z dejstvom, da se je morda kateri od Tončkov, Tatjan ali Janezov znebil kakega sovraga – morda celo rojaka! – si pa nihče kaj dosti ne beli las. In da bi se izognili bolečinam tistih, ki so s tem obremenjeni, dajmo, pripeljimo v svojo ulico raje še kakega literata, šolnika ali umetnika.

Maja Kalan

... prodajalcem bureka

Ni ga junaka, ki ne bi poznal slavne balkanske specialitete, ki jo lahko najdemo v praktično katerem koli slovenskem mestu, ponavadi v bližini postaj raznoraznih prevoznih sredstev. Priljubljenost tovrstnih jedi sunkovito naraste predvsem v poznih večernih urah, ko so jedci v stanju, v katerem legalno ne smejo sesti za volan avtomobila, lahko pa si privoščijo masten in okusen obrok iz najbližje okrepčevalnice.

Vsi torej vemo o čem teče beseda, a vseeno naj vam za predjed ponudim še nekaj osnovnih podatkov.

Najprej velja omeniti, da je v originalu burek samo mesni, pita polnjena s sirom se imenuje sirnica, s krompirjem krompiruša, z zeljem ali zelenjavo, najpogostejše špinačo, pa zeljanica. Zato se burek lahko uporablja brez pridevnika mesni in pri pouku slovenščine lahko tovrstno rabo navedete kot primer pleonazma. Pizza-burek izven Slovenije ne obstaja in bi ga zato lahko ignorantsko imenovali celo za nacionalno jed. Razen mesnega in sirnega, kot sta znana v naših krajih, in pa pizza-bureka, ostalih jedi tu praviloma ne morate kupiti. Kot zanimivost ali pa v opozorilo vsem bodočim obiskovalcem Sarajeva pa vam še povem, da se burek tam kupuje na kilograme in seveda z jogurtom, tako da ne bodite presenečeni, če vas ob naročilu bureka vprašajo, koliko ga želite. V primeru, da niste ravno željni enega kilograma bureka, pa se ga da dobiti tudi po 100, 200 ali 300 gramov.

Poleg jedi iz listnatega testa je pri nas nadvse priljubljen tudi kebab ali kebap, katerega mesne sestavine variirajo od jag-njetine in govedine pa do piščanca ali ribe. Jed se pojavlja v najrazličnejših oblikah, najpogostejše sestavine pro nas so ali piščančje ali goveje meso in pa dodatki, kot so solata, zelje, paradižnik, čebula in razne omake. Kebab se

skriva za imeni kot so döner kebab, kjer je uporabljen kruh, in dürüm kebab, kjer se vse skupaj zavije v palačinko, ne smemo pa pozabiti tudi na vse bolj priljubljena obroka, kot sta falafel in juška.

Kot zadnjo zanimivost velja navesti dejstvo, da je za celotno Slovenijo en sam dobavitelj mesa za kebabe. Zamrznjeno meso pripeljejo iz Nemčije in ga nato hranijo v Ljubljani v skladišču.

Kot zadnjo zanimivost velja navesti dejstvo, da je za celotno Slovenijo en sam dobavitelj mesa za kebabe.

Kranj je eno izmed tistih mest, kjer »buredžinic«, »kebabdžinic« in podobnih okrepčevalnic ni težko najti. Kako poteka njegov običajen delovni dan, nam je zaupal anonimni zaposleni v okrepčevalnici Dino Burek.

Delo se zanj prične ob dvanajsti uri, ko krispe v okrepčevalnico in si obleče predpasnik, traja pa do osme ure zvečer, dokler ne pride in ga nadomesti drug zaposleni. Po vprašanju, kako poteka njegov tipičen delovni dan, skomigne z rameni in reče: »Stranka pride, naroči burek, ki ga naredim in spečem. Stranki dam burek, ona plača in to je to.«

Njegovo klientelo čez dan predstavljajo v glavnem mladina in otroci ter pripadniki starejše populacije, ki si privoščijo obrok hitre prehrane. Med pogovorom se to kmalu izkaže za resnično, ko naju zmoti prileten možak in si naroči burek. Njegovo naročilo je hitro in z nasmeškom sprejeto, med čakanjem pa možak še malo poklepetaja s prodajalcem. Vse skupaj ne traja več kot dve minuti in gospod po plačilu zadovoljen odide.

Prednost pri delu čez dan predstavlja predvsem dejstvo, da vinjene stranke niso prav pogoste, tako se moj sogovornik ne srečuje z veliko problematičnimi obiskovalci, če pa že naleti na kakšno pod vplivom alkohola, je ta največkrat komaj zmožna ubesediti, kaj bi rada, in se on sam ne počuti preveč ogroženega.

Res je, da to delo morda naredi nekam monotono, saj je na vprašanja, če so mu že kdaj grozili, če je bil že kdaj priča kakšnemu izgredu pred prodajalno in če se je nasploh že srečal s kakšnimi večjimi problemi, le zmajal z glavo in pripomnil: »Enkrat je nekdo polil pijačo, če bi se temu lahko reklo problem. Ampak se je pa že zgodilo, da je kakšna stranka hotela naročeno odnesti kar brez plačila.«

V takem primeru zaposleni nima druge izbire, kot da pokliče znano trimestno številko in cena kebaba, za katerega se odšteje borih par evrov, lahko iznenada naraste na velikih 400 evrov.

V primeru nezadovoljstva stranke z dobljenim in poskusa vrnitve jedi pa se najverjetneje ne bi poslužili enakih sankcij; sicer pa se, kot mi je zatrdil prodajalec, to sploh še ni zgodilo: »Stranka se nam še nikoli ni pritožila, da hrana ne bi bila dobra. Mislim, da se tudi še ni zgodilo, da bi nam hrano vrnila.«

Nasprotno pa je izmišljevanje najrazličnejših kombinacij bureka ali kebaba z dodatki pogosto.

»Burek z jogurtom, burek z gorčico, burek s kečapom, burek z majonezo in zeljem, kebab brez čebule, kebab brez omake, mogoče bi pa še to, ampak brez tistega in tako dalje. Nekateri se res preveč izmišljujejo,« mi potoži prodajalec. Koliko je

Prednost pri delu čez dan predstavlja predvsem dejstvo, da vinjene stranke niso prav pogoste, tako se moj sogovornik ne srečuje z veliko problematičnimi obiskovalci.

izmišljevanje zaželjeno, je največkrat odvisno predvsem od odnosa stranke do zaposlenega, saj vsi vemo, da se z lepo besedo daleč pride.

Najin pogovor se je tako približal koncu in nenazadnje sem morala tudi sama preizkusiti moč lepe besede, saj sem naročila kar štiri kebabe - od tega dva še posebej zapletene sestave. Tako je moral moj ubogi sogovornik ustreči željam, o katerih mi je malo poprej tarnal. V nekaj minutah, kolikor jih je potreboval, da mi je postregel s kebabi, sva še malo poklepetala, nato pa sem ga pustila samega - v pričakovanju naslednje stranke.

 Urša Bajželj

 Urša Bajželj & Oto Žan.

Koncertni napovednik

Eros Ramazzotti

19.11.2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 69 €

Siddharta

21.11.2009, Ljubljana / Kino Šiška, 25 €

Living Colour

24.11.2009, Ljubljana / Kino Šiška

Mando Diao

26.11.2009, Hrvaška / Zagreb

The Prodigy

26.11.2009, Avstrija / Dunaj

Backstreet Boys

27.11.2009, Hrvaška / Zagreb

Gal Gjurin

28.11.2009, Ljubljana / Kino Šiška, 25 €

Ceca

28.11.2009, Ljubljana / Gospodarsko razstavišče, 35 €

Pet Shop Boys

29.11.2009, Hrvaška / Zagreb

Josipa Lisac

02.12.2009, Ljubljana / Kino Šiška, 26 €

Dino Merlin

05.12.2009, Kranj / Ledena dvorana, 25 €

Paradise Lost

05.12.2009, Hrvaška / Zagreb

Tinkara Kovač

10.12.2009, Ljubljana / Kino Šiška

Franz Ferdinand

10.12.2009, Avstrija / Gradec

The Stroj

11.12.2009, Ljubljana / Kino Šiška

Air

14.12.2009, Ljubljana / Hala Tivoli, 39 €

Vlado Kreslin

14.-16.12.2009, Ljubljana / Cankarjev dom, 22€

Regina Spektor

16.12.2009, Avstrija / Dunaj, 31.6 €

Parni Valjak

16.12.2009, Hrvaška / Zagreb

Novi Fosili

25.12.2009, Kranj / Dvorana Zlato Polje, 22 €

Michael Bolton

25.01.2010, Ljubljana / Hala Tivoli, 38 €

Nickelback

30.01.2010, Nemčija / München

Josipa Lisac v Kinu Šiška

2. 12. ob 20. uri bo na trenutno najbolj atraktivni koncertni lokaciji v Ljubljani, v Kinu Šiška, nastopila večno aktualna hrvaška diva Josipa Lisac. Nastopala je že v šestdesetih kot vokalistka v skupini Zlatni akordi, svoj prvi solo album Dnevnik jedne ljubavi je posnela leta 1973, njen zadnji album pa nosi letnico 2009 in ime Živim po svome. V Sloveniji je nazadnje koncertirala junija na mariborskem festivalu Lent, kjer je ob pesmih z novega albuma publiko navduševala tudi s starimi hiti Magla, Dok razmišljam o nama, O jednoj mladosti, Hir, hir, hir in mnogimi drugimi. Za ljubitelje jugoslovanske glasbe je obisk koncerta tako rekoč nujen!

Na juriš s partizanskimi filmi!

Medtem ko so se na ameriških filmskih platnih neustrašno bojevali kavboji in Indijanci, so gibljive slike v domačem prostoru projecirale herojske partizanske juriše. Ekranizacije partizanskega boja za svobodo so zaznamovale odraščanje številnih generacij, pod žanrsko oznako partizanskega filma pa so se borile za uveljavitev jugoslovanske kinematografije v svetovni filmski sferi.

Kombinacija nespornih herojev, ki so mimogrede poročali vsak z vsaj ducatom Nemcev, tematike narodnoosvobodilnega boja in dinamičnega niza napetih akcijskih prizorov je bila odvisna globoko v karakter partizanskega filma. Pripovedna linija je bila jasna, upovedovanje v slogu socialnega realizma osvobodeno odvečnega simbolizma, slikanje dogajanja pa spektakularno in junaško. V osišču vojne vihrse se je navadno sukala skupina partizanov s pomembno nalogo, katere uspešnost je vztrajno ovirala podlost okupatorjev in izdajalcev.

Ker so ideološke reprezentacije dogajanja med drugo svetovno vojno postavljali pred zgodovinska dejstva, so služili kot učinkovito propagandno sredstvo in bili posledično pogosto financirani kot državni projekti. Med najbolj znanimi filmskimi spomeniki partizanom je zagotovo **Bitka na Neretvi** (1969), ki je bil izklesan še posebej mogočno – in brez partizanske improvizacije. Za snemalne potrebe dela črnogorskega režiserja **Veljka Blajića** so uničili posebej izdelani vasi in trdnjavo ter porušili most na Neretvi, pri čemer je sodelovalo deset tisoč pripadnikov JNA in številne svetovne zvezde, kot so **Orson Welles**, **Yul Brynner** in **Franco Nero**.

Poleg za oskarja nominiranega partizanskega filmskega presežka so ljubitelji vojnih in zgodovinskih filmov v državah bivše Jugoslavije ter po svetu osvojili številni drugi "easterni", kot zaradi podobnosti z ameriški vesterni pogosto imenujemo partizansko kinematografijo. Leta 1972 **Valter brani Sarajevo**, 7 let kasneje na jugoslovanska platna prileti Krvavačeva **Partizanska eskadrilja**, medtem ko se spretno partizanske misije lotijo tudi **Diverzanti** (1967) istega režiserja. Filmska **Bitka na Sutjesci** se na filmskem traku bije leta 1980, v gozdovih planine **Kozara** leta 1962, leta 1976 pa je čas za **Vrnitev odpisanih**, ki postane mednarodni hit predvsem s kitajskim prevodom.

V železnem partizanskem kanonu ne manjka niti slovenskih filmskih borcev proti okupatorju, za katere si veliko partizansko odlikovanje zasluži predvsem kranjski režijski mojster **Franco Štiglic**. Njegova režiserska taktirka očrta ozemlje **Na svoji zemlji** (1948), oznani **Dolino miru** (1956), **Tistega lepega dne** (1962) zapoje **Balado o trobenti in oblaku** (1961) in na koncu potolaži prestrašenega dečka: **"Ne joči, Peter"** (1964).

Partizanstvo na velikem platnu je nesporno ključno za domačo in širše jugoslovansko filmsko industrijo, ki je v filmski obliki dokumentirala duh časa in z njim zaznamovala povojne generacije. Enako nesporno pa je tudi dejstvo, da so partizanske filmske odisejane ideološko zaznamovana dela, ki težko služijo za dosledno navajanje pri urah zgodovine. Kljub pretirani domoljubnosti in zgodovinskemu popačenju za ceno spektakularne junaškosti vam priporočamo, da si na nekdanji jugoslovanski dan republike, 29. novembra, nadvse nostalgичno zavrtite katerega od omenjenih filmov in pustite, da partizani okupirajo tudi vaše ekrane. Pa nasvidenje v naslednji vojni!

✍️ Pina Sadar

Vojna med vrsticami

S socialno, politično in z zgodovinsko tematiko zaznamovana književnost, skoz in skoz prežeta z grožnjo vojne, je bolj kot strogo definirana smer ali obdobje literarnega ustvarjanja obdobje nek skupek med seboj prepletajočih se tokov, ki v središče zanimanja postavljajo aktualne dogodke na eni ter logične posledice (dolgo- in kratkoročne) le-teh na drugi strani.

Književnost NOB, katere začetke literarna zgodovina obravnava kot vzporednico drugi svetovni vojni, je najjasnejši primer angažirane literature na naših tleh. Sicer najdemo v njej poteze socialnega realizma, ekspresionizma, tudi nove romantike, tematska zamejitev pa je navadno pogojena bodisi s protivojno tendenco bodisi z odkritim odporom proti okupatorju. Zaradi samega položaja Slovencev v tistem obdobju in zaradi tesne povezanosti z narodnoosvobodilnim gibanjem pa lahko opazimo, da je ta literatura v prvi vrsti antifašistična, šele nato pacifistična. Logična posledica je bila prepoved pisanja, tiskanja in branja takšnih tekstov, zato so bili ti večinoma izdani v **glasilih OF, tiskanih v ilegálnih tiskarnah**, ali pa kje na osvojenih tleh.

Predvsem se je razvila **poezija**: bila je najpripravnejša za objavo (zaradi samega obsega), prav tako je s konciznostjo in zunanjo zgradbo, ki je **»šla v ušesa«** (rime etc.), predstavljala najučinkovitejši literarni mehanizem za zbujanje nacionalne zavesti: revolucionarne budnice, vojne in pa tudi ljubezenske pesmi – predvsem pogost je motiv ženske, ki objokuje odhod ljubljenega na bojno črto. Minimalni obseg dobijo tudi prozna dela, v prvi vrsti gre za črtice in novele, dramatika pa se pod okriljem t. i. **partizanskega gledališča** omeji na skeče ter enodejanke, medtem ko so drame prej izjema kot pravilo. Poleg avtorjev, ki so bili vezani na osvobodilno gibanje in so v njem večkrat aktivno sodelovali, so se tudi nekateri literati starejše generacije v času vojne lotili te problematike (npr. Oton Župančič: Veš, poet, svoj dolg?). Sicer pa so najbolj znani

Vladimir Pavšič - Matej Bor, Karel Destovnik - Kajuh, France Balantič in Edvard Kocbek.

Delo določenih pisateljev in pesnikov, ki se po angažiranosti in sami tematiki prav nič ne oddaljuje od književnosti iz obdobja NOB, je trajalo še kar nekaj časa po koncu druge svetovne

vojne. Vendar pa opazimo nekatere bistvene spremembe, ki so se počasi stopnjevale pod nanovo izoblikovano državo in v tesni povezavi s situacijo ne le doma, marveč tudi drugod po svetu. Zelo specifična, za ta čas značilna, je bila »graditeljska poezija«, ki je pod peruto socializma, njegovih obljub in močne propagande iskala nove vrednote, hkrati pa je gledala na književnost kot na zrelo za nove oblike ter ideje. Močan vpliv je imel (ne le v poeziji) **socialistični realizem**, ki se je že pred vojno razcvetel v Sovjetski zvezi. Takoj nato pa je zaradi zelo intenzivne izpostavitve kolektivnega, ki na človeka kot posameznika popolnoma pozabi, skupina literatov začela iskati oz. obnavljati od vojne zatrt intimizem. Leta 1953 so izšle **Pesmi štirih**, pesniška zbirka, v kateri so moči združili **Kajetan Kovič, Janez Menart, Ciril Zlobec in Tone Pavček**. Razočarani nad novim sistemom, saj socializem očitno ni bil to, kar so si predstavljali, so z opazno impresionističnim slogom, a z elegičnim, melanholičnim, včasih satiričnim tonom ponovno pokazali na krizo človeka, razpetega med stvarnost in ideal, tako na osebni kot tudi na socialnem področju.

Dokončna in nespregledljiva deziluzija, popolna negacija vsega, kar je za seboj pustila vojna ter kar so obljubljali, a nikdar izpolnili novi režimi, pa privre na dan z **eksistencializmom in s književnostjo absurda**. Pri nas se ta smer ustali šele v petdesetih, v svetovnem merilu, kjer prednjačijo francosko govoreči avtorji (**Albert Camus, Eugène Ionesco, Jean-Paul Sartre**), pa se je ta tendenca pokazala že med samo vojno. Tedaj pride na svoj račun gledališče, odpor proti novi, izpraznjeni miselnosti in absurd človeških dejanj pa najbolj ponazorijo dela, ki so jih že sami avtorji krstili s predpono **anti-**.

Karel Destovnik - Kajuh Slovenska pesem

Samo milijon nas je,

milijon umirajočih med mrlič,
milijon, ki pijejo mu kri biriči,
en sam milijon,
ki ga trpljenje krotoviči
in vendar ga nikoli ne uniči!

Nikoli in nikdar!

Zato, ker nismo trhle bilke,
ki po toči ovne,
ker mi nismo le številke,
smo ljudje!

Edino hlapci cvilijo ponižno kakor psi
in lajajo, da nas je malo,
da bi v uporu vse pobralo ...

O, če ljudi bi ne bilo pri nas,
ljudi, ki ne ubogajo na vsak ukaz,
tedaj bi nas že kdaj odnesel plaz.

Tako pa še živimo,
čprav nas je milijon samo,
zdahnili bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavo!

Kranjčani poklapano hodijo po mestu, povešenih glav se bežno ozirajo tja gor pod nebo in čutijo, da jim nekaj manjka, vendar nihče ne ve kaj natanko. Malodušno podrsavanje korakov odmeva v gluho noč. Naenkrat temno noč prereže močan klic: »Maaaaaaast!«

STRIJAMOŽ

V epizodi Strijamoževa prerokba, 3. del

»Kakor sem nameraval nadaljevati že prejšnjič,« je smelo začel razlagati Janez Wleibeis, ko mu je podli avtor pokazal osle in znova preusmeril žariščno točko pripovedi na kraj, ki ni vseboval ne zagretega študenta ne profesorja, ki se je dičil z osmimi zaporednimi nazivi **aknar leta**, nakar so mu podelili častni pokal in prepovedali nadaljnjo udeležbo na tekmovanju.

»Sem jima res moral obljubiti tisto v prvem delu?« se je motalo po avtorjevi glavi. Tej misli so družbo delale še druge, med njimi: »Saj je bila samo vljudnostna fraza na koncu sestančka.« »Le kaj si nekateri liki domišljajo, da so?« in »Kdaj je bilo treba oddati besedilo? Pred tednom dni?«

Ko smo se v prejšnjem delu poslovlili od Temnikarja, se je tiholazil v vegasto barako z bridkim nožem v roki, s katerim je kanil pokončati nadstandardno obilno postavo, ki je glasno smrčala v njej. Znova ga bomo ugledali, ko se bo smukal iz kajže z rahlo bebastim nasmeškom zadovoljstva na obrazu in brisal nož v bombažno krpo.

Temnikar se je smukal iz kajže z rahlo bebastim nasmeškom zadovoljstva na obrazu in brisal nož v bombažno krpo. Tolsteža se je odkrižal lažje kot je pričakoval. Enkrat samkrat je moral zarezati v vrat. Rezilo je zdrsnilo vanj kakor oster nož v debeluhov vrat. (Primeri so spisal naš zvesti bralec Face Nock (sumimo, da gre za psevdonom), ki smo ga izžrebali med edinim prijavljenim na dobrodelnem natečaju *Prispevajte svojo komparacijo zgodbi o Strijamožu*.) Tik preden bi iz kože prestavil še drugo stopalo, je za seboj zaslislal tiho ihtenje. Zdrnil se je, a se takoj zatem okretno obrnil in z očmi prečesal mrakobno notranjost. Prižgal je svetilko in preteče dejal: »Kje si? Pokaži se!«

»Tu-tu-tukaj sva, pod preprogo, dobri gospod rešitelj,« se je zaslislal preplašen glas.

Temnikar se je namrščil. Tekom let v službi templjarjev je slišal za mnoge reči, ki navadnim ljudem ostanejo prikrite in se ti sploh ne zavedajo, da sobivajo v njihovi sredi. Tako je pričakoval, da se pod preprogo skrivata Palačinkarja, pripadnika maloštevilnega plemena iz gozdov okoli Zgornjega Jezerskega, ki v višino zrastejo komaj deset centimetrov in to nadomestijo s širjenjem v preostale smeri. Ko je odmaknil preprogo, bi bil tako manj presenečen, če bi zagledal dve splošeni telesi, kakor ob dejanskem prizoru, ki sta ga sestavljali rešetka in pod njo zevajoča temna luknja, v kateri je s sojem luči obsvetil objokana otroška obraza.

»H-h-hva-hvala, ker ste ubili najinega mučitelja,« je dejal lastnik levega obraza in stegoval presušene, blede ročice skozi železne rešetke.

»Vsa-vsa popoldne naju je silil gledati Zemljo na Programu B,« je zahlipal lastnik desnega obraza in si brisal debelo solze iz udratih oči.

»In morala sva gledati popoldanske kvize ter klicati tja, da sva mu služila denar,« je pristavil prvi, čigar desnica se je pridružila brisanju solz drugega, levica pa ga je bodrilno trepljala po ramenih.

»In ko je na zemljo legla tema, nama je b-b-bral iz ... iz ... iz knjige na polici,« je komaj izdaval desni, preden so se mu po licih usule nove solze.

Temnikar je usmeril baterijo v smer, ki jo je kazala desneževa levica. Na polici, ki je bila zgolj grobo obtesana deska, je uzrl broširano knjigo, s katere mu je zrenje vračalo človeško bitje nedoločljivega spola z ohlapno zavezano kravato in razglašalo pozitivne občutke, da se mu je spol očitno dalo določiti. Temnikar se je zamislil. Fantiča sta zdaj sicer vedela, da je umoril debeluha, toda očitno mu tega nista zamerila. In nadšuštar je vedno omenjal, da se ne bi branil templjarskih novic. Na polici je ob knjigi zagledal ključ, ki ga je vtaknil v žabico in ob obračanju začutil, da je pravi. Dvignil je rešetko in povlekel dečka iz jame.

»Kdo sta?« ga je zanimalo.

»Jaz sem Najdihojca,« je rekel tisti, ki je spodaj stal levo. »Lahko pa mi rečete tudi Palček naš.«

»In jaz sem Tinček,« je rekel desni. »Lahko pa mi rečete Dete moje. Siroti sva.«

»No ... ne dejansko siroti, tehnično gledano pa,« je vskočil Najdihojca. »Veste, obema so se starši odpovedali in naju nagnali čez prag. Mene, ker sem razgrajal samopaš ...«

»... in mene, ker sem jedel z levico,« ga je dopolnil Tinček. »Ko sva se že kako leto klatila po svetu, naju je pod pretvezo okusne večerje v to kolibo zvalil Cvilimož in na-«

»Kaj si rekel?« je Temnikar zastrigel z ušesi in pri tem prerezal vse bolj levstikovsko nit zgodbe. »Kdo je bil ta debeluh, ki vaju je trpinčil?«

»Cvilimož,« sta odvrnila v en glas.

Temnikar je v nemočnem besu togotno zacepetal in samo dejstvu, da je zmanjkalo prostora na strani, se moramo zahvaliti, da občutljivih bralskih oces ni pohujšal nebrzdani naval kletvic iz bledikavih ust.

On je močen, on je možat,
To je nova pesem taramtaramtat.
Fijufiju trosijo mu rož,
Frndžemrnde to je Strijamož.

Frndžemrnde to je Strijamož.
Fijufiju trosijo mu rož,
To je nova pesem taramtaramtat.

TOPSHIT

10 top partizanskih pesmi

10. Jutri gremo v napad – Pesem, ki napoveduje pohod in boj za svobodo in krug.

9. Šivala je deklica zvezdo – Balada, ki opisuje mladenko, ki šiva zvezdo in si želi čimprejšnje svobode.

8. Pesem o Titu – Hvalnica voditelju Titu, ki nas vodi v zmage.

7. Ob tabornem ognju – Ljudje v tej pesmi želijo uspeh partizanom v boju proti tujcem.

6. Hej tovariši – Poziv celotnemu narodu, naj se združi za svobodno Slovenijo.

5. Kdo pa so ti mladi fantje – Pesem o mladih partizanih in partizankah, ki živijo s srcem za svoj narod.

4. Počiva jezero v tihoti – Žalostna zgodba o mladi deklici, katere fant je odšel v vojno in tam preminil, nesrečna pa je umrla tudi mladenka.

3. Naprej, zastava slave – Delo Simona Jenka, ki so ga prepevali partizani in je bilo do leta 1989 slovenska himna.

2. Na juriš – Udarčna pesem, ki poziva partizane k napadu na nasprotnika in k začetku poti v pravično prihodnost.

1. Hej brigade – Zmagovalna pesem, ki daje vedeti, da za slovenske brigade ni mej in da je na svoji zemlji gospodarj slovenski narod.

Ali ste vedeli, da ...

1 obstaja t. i. Cyber Yugoslavia, ki ima trenutno 16,768 prebivalcev.

2 da so bili prvi dinarji, ki so bili izdani pod Kraljevino SHS, na trgu od leta 1920.

3 je 6.220 slovenskih mladincev leta 1946 prostovoljno gradilo železniško progo Brčko – Banovići, naslednje leto pa je 14.000 Slovencev gradilo progo Šamac – Sarajevo.

4 se je vsak pionir moral zaobljubiti: »Pred pionirsko zastavo obljubljam, da se bom marljivo in vztrajno učil. S svojim znanjem in pridnostjo želim zdaj in ko odrastem koristiti naši socialistični domovini Jugoslaviji ter vsem njenim delavnim ljudem. Obljubljam, da bom zvest tovariš in dober človek. Vse moje delo in ravnanje naj pokažeta, da sem vreden otrok svojega ljudstva in vreden član velike družine narodov, ki hočejo po poti napredka, pravice in miru.«

5 da je bila Jovanka Broz 32 let mlajša od Tita.

6 da je SFRJ obsegala 2,6% evropskega ozemlja in bila leta 1981 na osmem mestu po številu prebivalstva na svetu.

7 da je Štáfeta mladosti potekala kar 43 let zapored.

8 da se na modne brvi vračajo »startaske«, ki so bile prvič izdelane leta 1976 v Vukovariju in so bile pomemben del garderobe (mlade) Jugoslovanke.

9 da je imel Tito, ko je bil že poročen z Jovanko, med drugim razmerje z italijansko igralko Sofio Loren, ki je prišla na Brione zdraviti svojo neplodnost, kar ji je uspelo.

10 da je bila na krovu znane 117 m dolge jahte, na kateri se je pogosto prevažal Tito, poleg Sofie Loren tudi Elizabeth Taylor.

Top 10 Jugonostalgičnih mest

10. Titovo Velenje – Slovenski urbani poklon Titu.

9. Drvar – Kraj uspešno zatrtga nacističnega napada in načrta uboja na partizanskega vodjo Tita.

8. Brčko-Banovići – Ključni mesti znamenitih mladinskih delovnih brigad.

7. Titograd – Prestolnica današnje Črne gore je bila znana kot Titovo mesto.

6. Bihać – Osvobojeno ozemlje, kjer se je rodila ideja o združenji Jugoslaviji.

5. Skopje – V potresu uničeno makedonsko mesto, ki ga je pod geslom »bratstva in edinstva« pomagala obnoviti cela Jugoslavija.

4. Kumrovec – Rojstni kraj Josipa Broza - Tita.

3. Jajce – Bosansko mesto, kjer se je 29. novembra 1943 rodila SFRJ.

2. Sarajevo – Glavno mesto Bosne in Hercegovine, ki je leta 1984 gostilo zimske olimpijske igre.

1. Beograd – Prestolnica Jugoslavije.

ZA LUNO

Dvojčka

Pričetek vašega najmanj priljubljenega meseca boste proslavili z martinovanjem in se potem do decembra ali pa še dlje nasploh držali reka »In vino veritas«. Ker pa se vsako še najboljšega naveliča, boste nadvse kreativni in boste posegali po različnih oblikah ter vrstah žlahtne kapljice.

Rak

Ta mesec se boste odločili za nov način rekreacije, saj ste ugotovili, da je začetek šolskega ali študijskega leta že vplival na vašo zadnjo plat. Nekje do decembra se vam bo uspelo izmisliti izpopolnjen načrt, okoli januarja pa se boste, tako kot vsi ostali, načrta en teden držali.

Lev

Do novega leta nas loči še več kot en mesec. Tako da – ne, ni še čas za postavljanje jelke, rdeče-zlate dekoracije in voščilnice uspehi prebroditi. Na finančnem področju boste nekoliko pod optimumom, v ljubezni in konsektivnih korporalnih unijah pa boste inovativni (posledica faličnih struktur na Venerinem površju).

Devica

Po malem se vas sicer loteva utrujenost, a ker ste klene sorte, jo boste ob pomoči vedno polne prisrčnosti uspeli prebroditi. Na finančnem področju boste nekoliko pod optimumom, v ljubezni in konsektivnih korporalnih unijah pa boste inovativni (posledica faličnih struktur na Venerinem površju).

Strelec

V prihodnjem mesecu lahko vaš Yugo zmizne. Sicer se vam morda ne bo tako zdelo, a bo to pravzaprav dobra stvar in si boste lahko namesto v šoli odpočili kar doma, ne da bi noreli v jutranji gneči ali zmrzovali med izogibanjem rahlo poledenelim lužam. Pa še skuhati si boste lahko dobro kavo.

Kozorog

Medtem ko vam bo zjutraj neizmerno krulilo po želodcu, vas bo sredi dne pričakal prešerni obraz kuharice v menzi, ki vam bo naložila izdatno porcijo zeljnatih krpic z nerazpoznavnim koščkom mesa ob strani. Kasneje vam bodo ukradli dežnik in boste domov prišli s povsem mokro čepico.

Tehtnica

Naprava, po kateri je vaše znamenje dobilo ime, vam ni naklonjena. Vedite, da ima kalorije tudi alkohol, k njihovem izgubljanju pa ne pripomore niti nemočno ležanje kot posledica prevelikega uživanja slednjega. Če se številke vzpenjajo, zavezite predvsem porabo sladkarij. Alternativa: oblecite se v rjuho.

Škorpion

Počutili se boste naravnost bombastično. Na račun eksplozije libida bo sicer pešala vaša produktivnost pri učenju/studiju – ampak občasno pa vendar moramo biti hedonisti, kajne?

Vodnar

Vse kaj drugega kot voda je in bo teklo te dni po vašem grlu navzdol. Le toliko bodite previdni, da ne bo šlo še navzgor po isti poti ... Prijateljski nasvet: ne jejte pice z morskimi sadeži. Zdravje: zadovoljivo. Šola: povprečno. Denar: predvsem kovanci.

Ribi

Povabljeni boste na sumljivo veliko število zabav, dobili presenetljivo veliko prijateljev na Facebooku in MSN-ju, smešno veliko bonbonier ter šopkov, srhljivo veliko nočnih klicev na telefon in nenaravno veliko ljubezenskih pisem, preden boste končno spoznali, da ste žrtev izmišljenih zgodbic, ki jih je na mobilnike vseh ljudi okoli vas poslala ... Opraviljka!

Oven

Različno in razumljivo vam je treba povedati, da se boste imeli lepo. Ker ste bolj preproste sorte, naj vas filozofska vprašanja v zvezi s preživetjem človeštva, z onesaževanjem, bombami in zlorabo drog ne skrbijo. Bodite še naprej srečni v svojem malem svetlu!

Bik

November vas je pričakal z odprtimi rokami in s konkvavo krivuljo med Uranom ter Jupitrom, zaradi katere boste še nekaj časa hudo zaspani med drugo in četrto uro popoldne. Če ste bolj živčne sorte, je kozarček žganja pred spanjem še vedno dobra rešitev. Tudi v splošnem naj vam raba naravnih medikamentov v hladnih dneh preide v navado.

Nagradna križanka

Geslo oktobrske križanke je bilo **Hudičev boršt**. Maja Bizjak si je s pravilno rešitvijo priskrbel knjižno nagrado, tolažilna KŠK paketa pa sta tokrat dobila Lea Pegam in Maja Čelik. Rešitve novembrske križanke nam pošljite do 1. decembra na naslov Revija Zapik, Klub študentov Kranj, Glavni trg 20, 4000 Kranj, ali preko spletnega obrazca na www.ksk.si/zapik.

	SESTAVILA M. N. K.	GRŠKA BOGINJA ZEMLJE	MAKEDON- SKO MOŠKO IME	PLJAČA OB KONCU DELA	NIGERUSKA ZVEZNA DRŽAVA	ZAPIK	PLAZILEC IZ REDA KROKO- DILOV	VZDEVEK FR. MODNE KREATORKE CHANEL	ŽELATINA IZ ALG
	ŠPANSKI SLIKAR SALVADOR					SRBSKO MOŠKO IME KAR ŠČITI KNJIGO			
	POMENO- SLOVEC								
	MAKOVA POTICA, MAKOVKA								
	BOG V NOVO- PLATONIZMU				MOŠKO IME ANTIČ. NAZOR O EMANACIJ				
	VINSKA FENA							ETIL ESTER OCETNE KISLINE	VEČ ZAPOREDNIH STRELOV
ZAPIK	NEKOANJI NIGERUSKI SPRINTER CHIDI	KDOR KAJ ZABUJA	MINISTR. ZA OBRAMBO RS POLIŠČINA, KI JO OKOPAVAMO		OSNOVNA MER. ENOTA VIR UMETNE SVETLOBE				
TRISTANOVA LJUBICA					POMANUKAN- JE HRANE ROMULOV BRAT				
DOLGOREPA BRAZILSKA PAPIGA				PANIČNO DVI- GANJE VLOG PAKISTAN- SKA JED		GOROVJE V S. MAROKU DROG ZA NO- SENJE NA RAMI			
ZUNANJI DEL OKROGLEGA PREDMETA				ZAČINJENA PARAD. OMAKA DELAVEC PLA- ČAN NADAN			SOLMIZA- CUSKI ZLOG REKA V ITALIJI		
GRŠKI ARHITEKT IZ MILETA (6. ST. PR. N. Š.)					IZREZ FILM. PRIZORIŠČA MAKEDON. PEŠNIK ACO				
ZAPIK	ŽENSKO IME KLARA TIBETANSKO PLEME NAGA				SLOVENSKI SKLADATELJ IN PIANIST PAVEL				HRVAŠKO ŽENSKO IME
STROKO- VNIJAK ZA PLOVBO					OZEBLINA (NAREČNO) VZKLIK NA BIKOBORBAH				
SNOV V ČEBULI IN ČESNU				ŠALJIVA GLASB. IGRA GREGOR ŽUPANČIČ					
DEDNA ZASNOVA V KROMO- SOMIH				SKUPEK KAMINISKIH DROBEČEV					
KRAVICA, IČKA				PRISTANIŠKO MESTO OB VOLGI		VAJAV KARATEJU			

JUGOSLAVIJA SE
RAZPADLA ...

...A JANEZ ŠE
VEDNO HODI V
BIVŠE
BRATSKO
RENBLINE
...

PETEROKRAKI KVIZ

Kviz se tokrat žal ne ujema popolnoma s svojim naslovom, četudi smo le-tega na papir izvezli z rdečo nitjo. Da, kot ste opazili, je vprašanj šest ... Še vedno pa drži, da vse odgovore nanje najdete na Zapikovih straneh, torej preverjamo, kako pozorno ga zares berete. Pravilni odgovori Bajeslovnega kviza so bili od 1 do 5 a), le pri zadnjem je bil pravilni odgovor b).

Pravilne odgovore za november pričakujemo do konca meseca, in sicer po pošti (gl. odrezek na dnu strani) ali v obliki izpolnjenega obrazca na spletni strani www.ksk.si/zapik.

1. Kam bo šel letos silvestrovat KŠK?

- a) v Prago
- b) v Kumrovec
- c) v Budimpešto
- d) v Krčmo
- e) v Červar

2. Koliko časa letos mineva od padca berlinskega zidu?

- a) 20 let
- B) 30 let
- c) 40 let
- d) 25 let
- e) 13 let

3. Kje se nahaja Baza 20?

- a) v Julijskih Alpah
- b) v Kočevskem rogu
- c) v Istri
- d) v Polhograjskem hribovju
- e) v Tuhinjski dolini

4. Kdaj se je v SFRJ praznovalo dan mladosti?

- a) 23. avgusta
- b) 15. julija
- c) 11. decembra
- d) 29. septembra
- e) 25. maja

5. Avtor stripov o Alanu Fordu prihaja iz

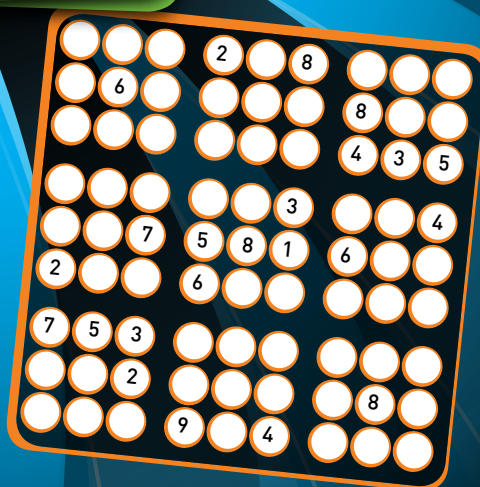
- a) Avstrije
- b) ZDA
- c) Velike Britanije
- d) Italije
- e) Srbije

6. Kdaj so v Kragujevcu izdelali zadnjega Yuga?

- a) leta 1980
- b) novembra 2008
- c) januarja letos
- d) 1. 5. 2000
- e) maja lani

Nace Fock

HITRI SUDOKU

FOTOGALERIJA

M matic zorman; T tadej slemc; O oto žan; Č črt slavec; B bojan okorn; K kšk; X samo beslagic; Z žan kuralc; A miran alijagič; G grega valančič; S matej slabe; Z zdravko primožič; R rožle bregar

<http://foto.ksk.si>

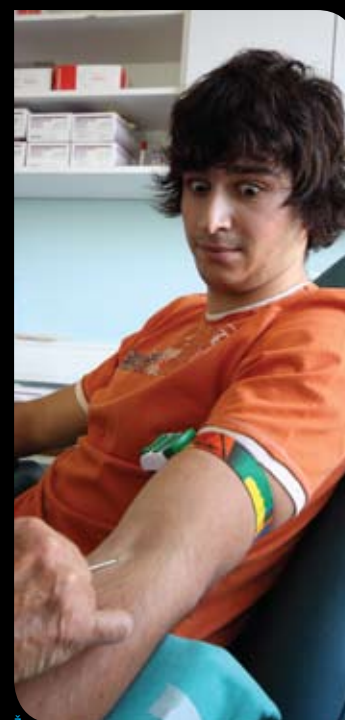
S Slon in Sadež na Izbruhovem kulturnem bazenu

O Orientalni plesi s KŠK-jem

X Velika vrnitev Ali Ena v Kinu Šiška

Z Rekordna udeležba na krvodajalski akciji – eden izmed junakov

R Eden izmed 20 000 tekačev na Ljubljanskem maratonu

B Rock dedki ZZ Top so še vedno energični

O ZA! na dijaški skupščini

O Vodna košarka ali utapljanje?

T Ameriški nogomet - prva tekma državnega prvenstva - Alp Devils vs. Maribor Generals

zapik

rešitev križanke

rešitev kviza

1 2 3 4 5 6

ime in priimek
naslov
telefon
davčna številka
velikost majice

Davčno lahko posredujete tudi naknadno, ko ste izžrebani.

spet ta frdamana
mladina moti
predstavo!

ja, filmski
zastonjkarji!

foto: www.alamy.com

paket za mlade

Brezplačni paket za mlade je pisan na kožo srednješolcem in študentom. Vključuje vse za praktično vodenje osebnih financ in hitrejše finančno osamosvajanje: osebni račun, bančno in plačilno kartico, e-banko, sprotna SMS-obvestila o stanju na računu ter solidni dnevni limit. **Prvim 200 imetnikom** prinese tudi 30 EUR na Kino Joker kartici za predstave v Koloseju. Več o paketu za mlade poiščite na www.gbkr.si/mladi.

Brezplačni paket za vodenje osebnih financ mladostnikov z darilom - 30 EUR za filmske predstave v Koloseju.

www.gbkr.si/mladi

Gorenjska Banka